
EX LIBRIS
OTAKAR DOBIÁŠ
CB

VELUT ARBOR ÆVO

KABINETNÍ KNIHOVNA

SVAZEK LX.

JULIUS ZEYER:

Z LETOPISŮ LÁSKY.

ŘADA IV.

V PRAZE.

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELÉ.

1892.

JULIUS ZEYER:

Z LETOPISŮ LÁSKY.

ŘADA IV.

V PRAZE.

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELÉ.

1892.

PIA DE' TOLOMEI.

VYSOCE VÁŽENÉ PANÍ

HEDVICE ŠTOLBOVÉ.

Siéno, ó, ty trůníš v glorii
na slunných výšinách a větrové
kol tebe dujou dech jak volnosti,
ty toskánská kolébko umění!
Tvůj genius vytrysk' v noci barbarství
jak čarný květ v soumraku doubravy,
a polibek, jejž na čelo ti vtisk',
tam podnes plá, a nikdy nezbledne
tvá aureola v lidí paměti,
ó, soupeřko ty, města nad Arnem,
jež jméno samo z květů vzalo své!
Jak málo hřmotný trh a střízlivosť
té naší doby tebe tknuly se!
Ty v sluni sníš o minulosti své,
tvé vysoké, pošmurné paláce,
piazza tvá, ó, jací svědkové
to mohutných tvých dějin odvěkých!

A kolem tebe modrý Apennin
se k nebi pne a věje na tě chlad,
a posýlá ti z lůna lesů svých
do pyšných, věkovzdorných fontánů
své jasné vody, které zpívají
a pláčou, bublají a třpytí se
tak čisté, průhledné, jak nad tebou
je tvého nebe blankyt, sladce tak
jak toskánské tvé mluvy čarný zvuk!

Jak často zastavil jsem kroky své
u fontány tvé, Brandy, zamyšlen,
jež na vodu, na jasnou bohata
jak na vzpomínky, z kterých záře jde.
Pod vysokými těmi oblouky
chlad hledaje se Dante zastavil,
on vzpomněl na ně v božské básni své,
a stříbrné ty vody vlažily
ret Kateřiny, velké svaté tvé,
ten ret, z kterého taká výmluvnost
se linula, že církve knížata
a papež sám své hlavy sklonili
před prostou dívkou, dcerou barvíře:
v tak velký oděl, svatý majostát
Bůh robu svou, pokornou v čistotě.

U Fontebrandy vídal zajisté
syn velký tvůj, tvůj Memmi, spanilé
tvé dcery, s nádobou když měděnou
pro vodu večer přicházívaly,
jak v lese laňky k brodu stoupají
Z nich utvořil si snivý ideal
pro světice své, ženy s dlouhýma,
na polo zavřenýma očima,
jichž liliovým, světlým postavám
cud aureolu tvoří nejkrasší.

U Fontebrandy vždy jsem myslíval
na Piu z Tolomeů, splýval mi
zjev její bílý, snivý, nyjící
s tím idealem Memmiových žen,
a zajisté že mnoho, mnohokrát
zrak její zrcadlil se v hladině
vod Fontebrandy, když se vracela
z niv siénských, kde květy trhala,
v stín paláce, jenž stojí ještě dnes
tak pyšný, vážný, sluncem politý,
v svém tichém majestátu nedotknut,
kdež ty, ó, Pio, a tvůj mocný rod
už dávno v prach a niveč zmizely . . .
Však ne! Ty, Pio, věčně budeš žít,

tvůj tklivý nářek, pláč tvůj holubí
zní staletími k nám a bude znít,
až po nás nebude už stopy víc,
a mučennická tvoje očista,
ta ležet bude jako lunný svit
vždy na Maremmě, zdřímlé v zakletí.
Vždyť Dante vdechl sladkou vidinu
tvou nyjící na velké pozadí
své poesie, tvrdé nad démant
V snu jeho o tobě, ty řekla's mu,
šer limbu jasníc bílým zjevem svým:
„Až na svět vrátíš se a spočineš
po dlouhé pouti své, ó, vzpomeň si
pak na mě; Pia jsemť, jíž zrodila
Siéna, jíž Maremma zhubila . . .“

On vzpomněl na tebe dle prosby tvé,
a žádný žal, věř, tklivěj nemluvil
kdy k srdci lidskému než, Pio, tvůj!
Tvé utrpení tak mě dojalo,
že cizí pěvec v chmurách severu,
tak daleko siénských slunných niv
o tobě vyprávět chci srdcím všem,
jež velké lásky hluboký znají bol

Den tiše skláněl se, den před svatbou,
a Pia vyšla z domu otců svých,
ze síně soumračné, jak z hlubin vod
květ bílý vynoří se leknínu.
Za Apennin se slunce chýlilo
a přísně pyšné domy hleděly
v šer ulic siénských, však náměstí,
kde mocných Tolomeů stojí dům,
jsouc prostrannější, posud rdělo se
tím sladkým světlem zory večerní,
tak růžím podobným, a jako pel
svit kouzelný ten padal na tvář teď,
na čelo, na ruce a na šaty,
na celý světlý, luzný dívčí zjev,
jenž na prahu stál chvilku paláce
a úsměvem se zdál těch vážných zdí.

Šla Pia, provázena chůvou svou,
dnes naposled se modlit do chrámu;
vždyť zítra mocný Nello z Pietry
po svatbě v zámek svůj ji odvede,
tam někam na chlum vrchů modravých.
Teď naposled se chtěla pomodlit
pod katedrály smělým obloukem,
před oltářem, jenž o sloup mohutný

se stranou opíral a tonul vždy
jak v moři světla z lamp a ze svíček
Byl svatému Ansanu zasvěcen,
jenž ochráncem byl krásné Siény,
neb on to byl, ten junný bohatýr,
jenž město celé dávno, před věky,
byl obrátil na víru Kristovu
a zaplatil svůj nesmrtelný čin
pak hroznou mukou, čistou krví svou.

Stál obraz jeho na tom oltáři,
tvář jasně jako slunce zářila
tím krásným jeho, svatým nadšením,
a temno vlasů bylo paprsky
už blížící se jeho glorie
jak zlatem proniklé, a očí hloub
o zjeveného ráje zázraku
u velkém podivení mluvila.
Ta junná, bohatýrská, sladká tvář
do dětství luzně Pii zářila,
jak v úsvit line ranní hvězdy kmit.

Kdykoli slýchala o andělích,
jichž jasná krása plní nebesa,
neb o recích, již činy konali

tak stejně vznešené jak odvážné,
hned její obraznosť je oděla
tou svatého Ansana podobou,
a říkala-li někdy chůva jí,
že (bude-li jen zbožná, pokorná)
v čas vhodný pak se pro ni objeví
jun skvělý jako v krásných pohádkách
na zlatém koni očí démantných,
tu hned i toho bohatýra vždy
jen v svatého Ansana postavě
si myslit musila a blouznila
pak v dětské bláhovosti docela
o něčem tajůplném, podivném,
o čem tak často mluvit slýchala,
o sňatku mystickém, jejž uzavřít
lze s někým v ráji ještě za živa
Proč nemohla by tedy nevěstou
být svatého Ansana? . . .

Nevěstou
když vskutku byla teď, ne dítětem,
a naposled když nyní kráčela
do katedrály, by se loučila
na dlouho s vyvoleným svatým svým,
tu s úsměvem na dávné svoje sny

si vzpomněla a maně řekla si:
„Jak různý život jesti od toho,
čím býti zdá se, než jej poznáme!“
Jak bylo vše tak divně dálo se
s tím jejím zasnoubením . . .

V paláci
část zadní, odloučená, odlehlá
od velkých síní hlučných, nádherných
jí byla domovem. Tam vyrostla
jak v stínu klášterním a málo kdy
tvář jinou viděla než matky své
neb staré chůvy. Někdy návštěvou
jen dívka přišla v stejném stáří s ní,
neb s přísným hledem stará příbuzná,
neb onen kněz, jenž víru vykládal
a číst ji učil, psát a modlit se.
Máť učila ji zpívat, na harfu
a loutnu hrát, a v duši vštípila
ji celý poklad písní nejdražších.
A otec její syna strádaje
jí, místo jemu, denně vykládal
o slávě předků, pych až vzbouzel v ní,
a s výmluvností vzletnou, silnou tak,
o rytířství jí mluvil křesťanském

a o významu velkém Siény,
že duše její mocně plamennou
se vzňala láskou k městu rodnému.

Jen málo ulic znala nejbližších,
jen ty, co vedly od vrat paláce
buď do kostelů nebo v šero bran
vždy střežených, za které vedli ji,
když jaro přišlo, někdy na nivy
a v olivové háje stříbrné.
Však z komnaty v tom patře vysokém,
kde v tichu rostla, širý rozhled byl
v kraj libý, požehnaný, toskánský,
a často duše její bloudila
za modré hory v neznámou jí dál,
o které nevěděla víc než to,
že jiná města tam též k nebiční,
však žádné krásné tak a vznešené
a slávou ozářené nesmrtnou
jak její Siéna, a blouznila,
že ona, kdyby byla jinochem,
by vyšla v cizí onen, dálný svět
a celého by mečem dobyla,
ne pro sebe, však pro Siénu svou.
Tak žila Pia. Jednou bylo jí

as devět tenkrát let) v den májový,
když chodila v té staré zahradě,
na kterou vrhal palác velký stín,
máť její přišla k ní a za ruku,
za útlou vedla hocha plachého,
o čtyři léta asi staršího,
než byla Pia. Řekla: „Pio, hleď!
Víš, koho vedu ti? Toť ženich tvůj,
až vyrosteš a Sandro Ghizi též,
pak manželé z vás budou. Zasnoubil
tě otec jeho s ním a otec tvůj.“
A k Sandrovi se obrátila pak
a řekla: „Poceluj svou nevěstu.“

Stál rozpačitě Sandro, sklopil zrak
a nehnul sebou. Pia hleděla
svým dětským velkým zrakem dumavým
na ženicha a řekla: „Nechci jej,
je bázlivý, já reka pouze chci,
jenž dovedl by dobyt celý svět.“
A vidina svatého Ansana
se zjevila jí v plné slávě své
a mračila se jak na vetřelce
na Sandra, který zaplál ruměncem.

Tu smála se Prudenzia, její máť,
a řekla pouze: „Prostořeká jsi!
Však později nahlídneš, že mlčeti
a poslouchati losem jesti žen.
A zajisté že bude Sandro rek,
by světa třeba také nedobyl.
Teď v zahradě s ním hraj, je hostem tvým.“

A Pia déle nebránila se,
a záhy byli dobří přátelé,
až líto bylo jim, když na večer
jim řekli, že je po hře, skvělý hod
že připraven na jejich oslavu.
A dlouho zůstal Pii v paměti
kvas slavnostní, neb v síni seděla
co nevěsta na křesle vysokém
a propletli jí vlasy perlami.
a Sandro všecek oděn v brokátu
po boku seděl jí, a dýku měl
za pasem třpytící se rubíny,
a sloužili jim jako snoubencům
z mis ozdobených květy vonnými
Však pocelovat když měl Sandro zas
svou nevěstu, tu opět plachým byl
a odvrátil se, smích pak z toho byl,

a Piu smích ten k slzám urazil
a odvedli ji tedy na lůžko.

Čas minul, minul. Nikdy Sandro však
v dům Tolomeů nevkročil už víc,
neb brzy po tom slavném snoubení
spor vypuk' v městě vážný, vášnivý,
a Sandrův otec v podezření pad',
že zradu proti městu kul, a dřív.
než do vyhnanství odsoudili jej,
sám v nevoli se vlasti vzdal a šel
si novou hledat někde v cizině,
nad velkou křivdou k smrti roztrpčen.
Tím byly všechny svazky zrušeny,
a Pii jméno Sandra z paměti
sléz vymizelo . . .

Minul, minul čas,
a přestávala býti dítětem,
a byla překvapena velice,
když jednou hlučný hod byl v paláci
a když jí řekli: „Pio, ozdob se
a mezi hosti pojď.“ A vstoupila
v tu hlučnou síň tak sladce zmatena,
jak kdyby vyšla z celly klášterní,

a bylo jí jak ptáku drobnému,
jenž po prvé si z hnízda vyletěl.
Ten večer všechno se jí kořilo,
a hrdá byla na ni její máť:
s tak krásným klidem tiše mluvila,
tak pln byl důstojnosti panenské
zjev její luzný . . . Její hluhý klid
však přece vzrušen byl, když slyšela,
jak velké činy Nello z Pietry
byl pro Siénu konal, hrdinské,
jak Florenćanů zmařil nájezdy
a zároveň na jejich spojence
jak útočil, jak všude zvítězil!
Tu hořely jí tváře nadšením,
a reka uviděti dychtila,
jenž slávu Siény tak rozmnožil!

Den druhý po té Nello z Pietry
vjezd slavil svůj, a celá Siéna
vstříc jásala mu. V okně s mátí svou
též stála Pia, a když kolem jel
na pyšném koni svém ten snědý muž
s tím hnědým zrakem, smělým, hlubokým,
s tím temným vousem, který plynul mu
na zlatý pancíř, ó, když kolem jel,

tu Pia déle nezdržela se
a mezi tím, co matka mávala
mu závojem, tu růži s ňader svých
mu hodila, a padl rudý květ,
tak rudý jako srdce, koni v krok
a Nello hbitě s něho seskočil
a růži zveď a bystře jako blesk
zrak jeho sokolí se obrátil,
kde dívka stála, celá blažena,
však beze zmatku v nevinnosti své.
A hluboce se po té poklonil
a dále jel a zmizel z náměstí.

Teď každý den se hody slavily
na jeho poctu, všude zvali jej,
a Tolomeň pohostinný dům
se snažil předčit všechny ostatní
Tak vídala jej Pia z blízka teď.
Ó, jaký byl to pravý bohatýr,
jak výmluvně ty oči mluvily,
jak vysoký byl, jeho posuňky
jak volné, ušlechtilé, jeho tvář
jak vážná, když se zamyslil a když
si snědou rukou hladil dlouhý vous
tak temný, ač byl stříbrem prokvětlý

A jeho hlas, ó, jak byl hluboký!
A to, co vypravoval, jímalo
až ku podivu mysl veškerou;
jak třásla Pia se, když nebezpeč
neb zápas líčil, a jak bylo jí
pak volno, s úsměvem když vyprávěl,
jak Bůh jej zachránil . . . „Ó, zajisté,"
si myslívala, „stojí archanděl
mu po boku se štítem z démantů!" . . .
S ní téměř nepromluvil, zdravíval
jen hlubokou a dvornou poklonou,
a byla ráda, mohla naslouchat
mu lépe tak, po boku matky své.

Tak minul měsíc as, a na večer
se jednou Pia brala zahradou
za palácem a právě vázala
si z růží kytici, když vešla k ní
máť její dobrá, vždy tak pečlivá,
a za ruku ji jala s úsměvem
tak zvláště něžným, Pia dojatá
že hlavu na prsa jí vložila
a nořic zraky v matčin vlhký zrak
že šeptala: „Ó, ty mě miluješ?"
A matka hladila jí vlasy řkouc:

„Ó, Pio zlá! Ty ještě tážeš se?
Však nyní slyš, vždyť nesu novinu.“
Hlas se jí třás', a Pii zdálo se,
že byla bledá. Srdce tlouklo jí,
ač nevěděla, proč, než matka dál
tak pravila: „Tvůj otec poslal mě
a ještě někdo. Hádej přece, kdo!
Ty vrtíš hlavou? Nello z Pietry!
Ah, teď se směješ? Dobré znamení!
Mé dítě, otec tvůj tě zasnoubil,
a ženich tvůj jest Nello z Pietry.
Mluv Pio má, jsi Bohu povděčna?“

A Pia velice se divila,
však necítila radosť ani žal,
a řekla pouze: „Vděčna jistě jsem,
je bohatýr tak velký, slavný tak . . .
Však vousy jeho jsou už šedivé
jak mého otce . . .“ Matka smála se
a řekla pouze: „Pojď, už čekají!“
a vedla dceru v šerou, velkou síň,
kde ženich čekal jí, a po cestě,
než překročila práh, se zakmitla
před zrakem jejím vnitřním Ansana
tvář spanilá a jasná v glorii,

a vzpomněla si, tak že byla vždy
as myslila si svého ženicha . . .
A ještě něco náhle jako dým
jí neurčitě v paměť vstoupalo,
a zatáhla svou matku za rukáv,
když ruku zvedla k dveřím vysokým,
a zašeptala: „Matko, poslyš mě!
Teď napadá mi . . . vždyť jsem nevěstou
už zasnoubenou z dětských přece dnů . . .“

„Ó, jdižiž!“ matka její smála se,
„vždyť víš, že Sandro Ghizi odešel . .
ta smlouva dávno jesti zrušena.“
A otevřela dvéře. Nello vstal
a vstříc jim chvátal, vtiskl polibek
na bílé její čelo; pozvedla
zrak k jeho zrakům, hnědým, hlubokým,
kde smělý háral duch, a obdiv zas
ji mocný jal; a pyšná byla tak,
že veliký ten hrdý bohatýr
ji ze všech zvolil ve Siéně žen,
a skrývajíc svou luznou, cudnou tvář
na ňadrech matky, tiše šeptala:
„Ó, jak jsem šťastna, matko předrahá!“

Tak stala Pia tedy nevěstou
se Nella z Pietry, jenž pánem byl
v Siéně předním a jenž mocně vlád'
Marémmě celé v četných zámcích svých.

„Ó, věru, jako v snu se dálo mi,“
si na vše vzpomínajíc myslila,
když v katedrálu vešla s chůvou teď.

Šer hluboký vlád' celým kostelem,
jen oltář plál svatého Ansana
ve záři bílých svíček voskových
a ticho nerušené, posvátné,
týž mělo účinek co velký zvuk,
jenž stále stejný, proud jak hlubých vod,
nás podmaňuje, s sebou odnáší,
kams v neurčito, někam mimo nás.
Čar ticha rázem dívky zmocnil se
a křídla obraznosti, nesoucí
ji v modrou výši vždy, se rozpjala,
a po modlitbě prahnouc, spěchala,
tak rychle k oltáři, že stačiti
jí chůva nemohla, a zvedala
už Pia ruku k malé kropence
na prutu zavěšené železném,

když ze stínu se sloupu vynořil
zjev, který tak ji mocně překvapil,
že ruka její zastavila se
a nehybna zůstala ve vzduchu
jak zkamenělá . . . Hle, jaký to div!
Zjev, který náhle před ní v světle stál,
sám svatý Ansano to v pravdě byl!
Hle, jeho junná, sladká, krásná tvář,
ty temné vlasy jeho, paprsky
už blízké aureoly proniklé!
A zářících těch očí vlhá hloub
o zjeveném ráje zázraku
u podivení zřejmě mluvila! . . .

Klam trval však jen krátký okamžik.
muž mladý prsty vodou svěcenou
si ovlažil a vznesl ruku pak
té naproti, jež na něj hleděla
tak plná obdivu, tak vznícena —
a prsty její když se dotknuly
teď jeho prstů, aby přijaly
té vody svěcené, tak dvorně jí
a v pokornosti podané, tu hned
si byla Pia klamu vědoma
a viděla, že stínu podoby

zde nebylo se svatým Ansanem,
to nadšení jen jeho zraků měl,
ten sladký půvab vesny života.
A záře blouznivých těch zraků teď
jak úsvit v nitro její vnikala,
a srdce její, spící dosavad
snem hlubokým, se v spánku pohnulo,
a touha neznámá jí, podivná,
z dna duše na rty vábila jí vzdech,
vzdech dlouhý, tichý, klid však rušící,
a Pia víčka očí sklopila
tak bílá jak dva lístky z lilie
a jak ty řasy jejich slonily
svou temnou nocí snivý jejich zrak,
tak sladký zmatek jakýs, plný však
též tesknoty, mhou duši kalil jí
a nevěděla, co se děje s ní —
že láska celé její bytosti
se zmocňovala cudné, panenské,
to Pia netušila . . . Poklekla
a spjala ruce. Žádná modlitba
však nepřišla jí v paměť . . . Pozvednout
pak zraku k světci obávala se,
cos šeptalo jí, že by její hled
ne na světce, však muže toho pad',

jejž neviděla již, však tušila
na blízku kdes v těch stínech hlubokých,
jež katedrálu měnily už v sluj.
Strach jakýs měla, chůvu chopila
za ruku třesouc se a šeptala:
„Již domů pojď . . .“ a vyšla z kostela
a jako ve snách městem kráčela
ni jednou zraku nepozvedajíc.
Však chůva dobře juna viděla,
jak z povzdálí jim šerem sledoval,
až v pošmurný teď viděl vcházet je
a majestátní Tolomeů dům. —
Noc celou po té Pia nespala
a bledá ležela na loži svém
jak z mramoru a stejně nehybná
a její rty si stále šeptaly:
„Co, bože můj! ach, se mnou děje se?
Proč je mi smutno tak? Jsem nevděčna!
Vždyť závidění hodný jest můj los.
Proč stále slzy v oči tlačí se?“

Však ráno, když k ní matka vkročila,
tu zdálo se jí, že to náhle ví,
co tak ji tížilo a tlačilo:
ó, zajisté myšlénka loučení

s tou drahou, sladkou matkou bylo to,
co tak jí srdce krutě svíralo.
V pláč vypukla, a matka tlačila
ji k ňadrům pevně, nad ní schýlena
pak šeptala: „Ó, promiň, Pio má!
Jak povolnosti své teď lituji!
Však slabá jsem a tvrdý otec tvůj!
Má holubice bílá, vydaná
pro celý život, dřív než ze spánku
se duše tvoje světlá probrala!“

Tak šeptala a hořce plakala,
a Pia udiveně hleděla
na její žal, jejž chápat nemohla,
a řekla pouze: „Nerozumím ti.“

„Tím líp, tím líp,“ jí matka šeptala
a líbala ji znova. Přinesly
teď její dívky perly, rubíny
a skvostná roucha, závoj jako sníh
a odívaly Piu. Do chrámu
pak vedli ji a všechny ulice
se lidem plnily a voláno:

„Hle, anděl s nebe kráčí Siénou,
Bůh krásou oděl ho a pokorou,
ó, šťasten jest, kdo zváti může svou
tu spanilou, kvetoucí ratolesť
z pně mocných Tolomeů vznešených!“

Jak hrdě Nello hlavu povznášel!
jak hrdě kráčel hlučnou ulicí! . . .
A v katedrále posléz stáli teď,
a kněz jim ruce svázal, prsteny
teď měnili a Pia pozvedla
zrak plachý vzhůru, v tvář by hleděla
sléz tomu, jenž jí nyní manželem,
a Nello pravil: „Ó, jak šťasten já,
že v boji také jednou podleh' jsem.
Ne smrtelný, však bůh mě porazil!
On zjevil se a hned byl vítězem,
bůh lásky, který nás všech silnější“

A mezi tím, co dvorně mluvil tak,
zrak Piin bloudil, cos ji nutilo
v dav hleděti, a náhle viděla
zrak blouznivý a bledou, známou tvář.
tvář, kterou znala od včerejška jen,

a přec jí bylo, jak by znala ji
už dávno, dávno . . . On to opět byl,
ten krásný jinoch, který včera stál
u svatého Ansana oltáře . . .
Jak hleděl na ni! Bože, jaká zář
mu z očí šla a jaké nadšení,
a jaký smutek též! Jí zdálo se,
že slova, která mluvil manžel jí,
o mnoho hlouběj', krásněj', pravdivěj'
z těch očí linula se, znějíce:
„Jest láska moje silná jako bůh,
tak schvátila mě, že jí umírám“ . . .

A Pia třásla se a zavřela
jak v bázni oči, které odvrátit
už síly neměla, a její muž
ji kolem pasu vzal a odváděl,
neb nohy její pod ní klesaly,
a bylo jí, jakoby zmírala,
a náhle chápala, co ráno dnes
jí byla matka štkajíc šeptala,
mráz šel jí tělem, paměť jako v tmu
jí zapadala, nevěděla, jak
se z chrámu v otcův navrátila dům

Tam velké byly hody, hudba zpěv,
a Pia byla šťastna, na chvíli
když do zahrady staré utéci
se mohla sama. Lehla do trávy
a při šumění stromů sbírala
svou mysl blouznivou a horečnou.

Chlad konejšil ji. „Byl to pouhý blud,“
jí šeptal nyní hlas, „chorobný sen!
Stín obraznosti, který rozplyne!
Vždyť nikdy více neuvidím jej!
Jak beze jména, tak bez jsoucnosti
ta vidina, jež pobouřila mě“

Tak Pia těšila se, povstala,
by v dům se vrátila, v tom vyskytla
se chůva její stará v zahradě
a začala se s pláčem loučiti.
„Ty odejdeš, a já jsem stará tak,“
jí pravila; „ach, zemru dříve snad,
než do Siény navrátíš se zas.“

A začala pak Piu chváliti,
o její kráse hrdě mluvila,
o její ctnosti a pak povídat

se jala švitořivě jako pták
o tom, jak celé město nadšeně
se dneska Pii obdivovalo,
a pojednou jí řekla: „Pomysli,
má sladká lilje, onen mladý muž,
jenž v chrámě včera k tobě přistoupil
to Sandro Ghizi jest! On vrátil se . . .
Však trochu pozdě, věru, hledá-li
z let dětských nevěstu! Té vzácnější
si dobyl šlechtic, myslím, hodnější
než kterýkoli Ghizi velké cti,
znak Tolomeů s erbem spojit svým!"

Tak žvatlala, a Pia mlčela . . .
Co vidinou jen bylo před chvílí,
to nyní mžikem bylo bytostí!
Zde Sandro někdy stál, v té zahradě,
zde pravila jí matka: „ženich tvůj! . . ."

A propasť mezi nimi zela teď . . .
„Ach Sandro, Sandro!" Pia zalkala.
„Ty přišel's pozdě! Běda, běda nám!"
Když vytřeštěným zrakem dívala
se na ni chůva, Pia lekla se
a svatým křížem znamenala se

a přísahala, nikdy, nikdy víc
že nepustí už jeho vidinu
před duši svou.

Však za to nemohla,
že zahlídla jej v šeré ulici,
když s Nellem z brány města vyjela
na jeho hrad na chlumu modrých hor.
Zrak sklopila a tulila se blíž
na prsa toho, jenž se před bohem
byl mužem jejím stal, a povzdechla. —

Hrad, v kterém žila, čněl nad hustými
a hlubokými lesy, pod nimiž
pláň rozvlněna, žírná, zelená
se šířila, a v dálce, jako sen,
na výšinách Siéna ve slunci
se zjevovala jako v glorii.
Spíš uhodnouti mohlo srdce ji,
než rozeznati s určitostí zrak.
Tam Piiny bloudily myšlénky,
když Nello vyjel v lesy bukové
a ona sama, sama seděla
na šedé baště nebo v komnatě
tak úzké jako cella klášterní.
Jak byla bledá, Pia neblahá!

Ba neblahá, neb nyní zjevil se
jí život v nahé pravdě, bez klamu
Již nebyl Nello tím, co myslila,
to nebyl bohatýr! Kam zmizela
ta zář, již kolem něho viděla,
když tenkrát vjezd svůj slavil v Siénu?
Muž tvrdý byl to, smělý, odvážný,
však beze vzletu duše, myšlének,
byl mlčenlivým teď a pochmurným
a chladným tak, když nekypěla krev
mu vášní k ní, za kterou styděla
se Pia nyní . . . Zachvívala se
před smyslností zraků planoucích,
před láskou, která něhy neznala . . .
Jak jinak na ni oči hleděly,
ach, muže, jehož jméno vyslovit
rtům zabránila svým . . . A přece žil
zjev spanilý jí stále v paměti!
Když mimoděk ten obraz vznikl v ní,
vždy na kolena v prach se vrhala
a volala o pomoc k andělům
a nad tím hříchem trpce plakala . . .

Čas pomalu ač minul, minul přec,
už zeleň bledla svěží na nivách,

a dávno zvadl vonný na nich květ,
a ptáci mlčeli už v lesinách,
jen skřivan ještě zpívaje se nes'
do vedrem zbledlé hloubi blankytu
a padal jako bleskem sražený
zas k zemi, umlkaje znavením . . .

A Pia též jak vedrem zmořena
na lůžko jednou klesla v horečce,
neb byla o něm snila celou noc,
jí zdálo se, že s ním zas mluvila
v tom šerém kostele, že za ruku
ji pojal, že jí trpce vyčítal,
proč v dětství daný porušila slib

A Pia plakala po celý den
a děla: „Bože můj, co platno mi,
že bdíc, ten obraz jeho přesladký
si z duše rvu, ach, silou veškerou?
On ve sny moje, krutý, vedral se
a mučí mě a mučí! . . . Bože můj.
a horší jest, že nezjeví-li sen
mi dlouho jeho tvář, pak smutna jsem .“
A do prsou se bila kajicně.
Pak vzpřímila se řkouc: „Chci silná být.

a manžel můj mi budiž podporou!
Ó, vyznám se mu, vždyť jsem bez viny!
To pokušení pouze ďábla jest!
Ó, zajisté, mě láska vyléčí,
ta pravá láska, láska povinná.
Jsem nespravedlivá, má choroba
mě dráždí proti choti . . . Miluje
mě Nello posud, milovat jej chci
i já, a Bůh nám pomoz oběma!“

Tak pravíc, rychle s lůžka povstala
a v bílý závoj zahalila se
a vyšla z hradu.

Vyjel Nello dnes
do bukového lesa, věděla,
že z lovu nyní brzy vrátí se,
a znala cestu, kudy vychází
vždy z hlubokého stínu lučiny.
Pod plané růže sedla hustý keř.
a čekala a slova hledala,
by prostě jemu pověděla vše
a přece dojemně, vždyť prositi
jej chtěla, aby chybu prominul.
A zdálo se jí, nyní Sandro že

už nemá moci, nemá přístupu
už do svatyně její duše, teď,
když Nello opět tam se navrátí
Ó, bude vyhojena, šťastna zas,
až na ni pohlédne jak tenkráte,
když matka její přivedla ji v síň,
kde s otcem na ni čekal . . . Pozvedla
teď hlavu. Slyš! už blízko dusot zněl
krok jeho koně . . . Bylo šero už
a v hloubi nebes jako z jantaru
kmit večernice tonul jako pták
per stříbrných . . . Už z lesa vynořen
se blížil Nello. Pia s výkřikem:
„Ó, choti můj," se jemu vrhla vstříc, —
však jeho kůň tím zjevem polekán
se vzpřímil rovně, strachem šílený,
a když jej Nello trhl za uzdu
a bodl do krve, tu v nevoli
a v pýše oř jej shodil se sedla.
A Nello vzplanul hněvem jako bouř,
za hřívu držel jej a tasil meč.
„Stůj!" Pia zvolala a vrhla se
na ruku jeho téměř zoufale.
„Ó, šetř ho, šetř ho!" s pláčem prosila,
„vždyť celá vina moje, moje jest!"

Však Nello bled jsa vášní odstrčil
ji prudce tak, že padla do mechu,
a dřív, než vstala, nořil už svůj meč
do hrudi nešťastného zvířete.
Pad' ušlechtilý oř a za krátko
již nehnul údem. Pii zdálo se,
že smutný, zmírající jeho zrak
se na ni dívá s němou výčitkou.
Tu schýlila tvář štkajíc do dlaní
a myslila, že srdce pukne jí.

A tomu muži chtěla svěřit se!
Teď viděla, že jest to nemožné.
Ne, bez pomoci, sama snášeti
své břímě musila . . .

Teď kráčeli
bez jediného slova v temný hrad,
a v síň když vešli, Pia pravila:
„Ó, Nello, promiň mi!"

A zasmušen
jí odpověděl: „Co jsi hledala
na oné křižovatce prokleté?
Mor na lichosť těch ženských rozmarů!"

Však Pia potlačila v srdci svém
bol probuzený tvrdostí těch slov,
a andělskýma svýma očima
naň hleděla a k němu tulíc se
mu šeptala: „Jen říci chtěla jsem
ti, Nello drahý, že tě miluji!"
On usmál se a chladně řekl pak:
„S tím, paní moje, mohla's čekati,
vždyť neměla tvá zpráva taký spěch,
a kůň můj mohl proto dále žít."

A zamyslil se teď nad ztrátou svou
a odešel, a Pia pravila,
když sama stála v pusté komnatě:
„Ne, toho muže nelze milovat."

To bylo poprvé, co řekla to
tak jasně, určitě, ač dávno již
to srdce její v hloubi cítilo.
A hlava její klesla těžce tak
na římsu krbu, oči zavřela,
a zjev když Sandrův dral se v paměť jí,
tu zvolala: „Ne, Sandro, odejdi,
ni tebe nechce znáti srdce mé.
Zlo jesti láska, odříkám se jí."

A bylo jí, jakoby do rakve
ji kladli chladnou, bledou, zemřelou.

Od toho dne už málo mluvila,
a Nello nejdřív nedbal, později však
z těch zraků jejích zřejmě uhodl,
že jest jí lhostejným, a uražen
ji začal chladně míti v nelásce.

Už začaly se lesy pestřiti,
jak bledé zlato byly, rudé též
a nevadnoucí čněly ostrovy
z nich temnozelené: to ilexů
a sosen byly háje rozsáhlé,
a v pláni jako mha a oblaka
šeď olivových zahrad zdála se.

Teď častěj' lákal Nella v lesy lov,
a samotněla Pia víc a víc
a dívala se upřeněji vždy
v tu stranu, kde Siéna ležela,
a vzdychala: „Nemám-li zemříti,
pak třeba mi, bych zase město své
a drahou matku uviděla svou!“

A ejhle! náhle sen se vyplnil,
neb večer jednou, když byl zasmušen
u krbu dlouho sedel, Nello děl:
„Mě zprávy stihly velmi nemilé.
pře hrozí mně o statek v Maremmě,
je nevelký a leží v bažinách
a zámek tam jak hrob je kamenný,
vždy pro ty připraven, kdož delší čas
by žíti chtěli v jeho chmurných zdech
Mně za měsíc vždy jesti měniti
tam posádku, sic mor ji udáví;
lid proto „zámkem smrti“ zove tvrz.
Přec budu statně hájit práva svá,
a proto do Siény pojedem
na delší asi čas. Dřív zákonů
se dovolám a zbraní uchopím
se tenkrát jen, když práva nenajdu.“
Tak pravil Nello večer pri krbu
a druhý den jel s Piou v Siénu. —

Jak rodné město svoje vítala,
tu drahou Siénu, jež, hrdinná,
se věžmi ježila. Tu Siénu,
o které zpívalo se s obdivem,
že matkou jesti mužů rytířských.

a každá žena v ní že spanilá.
Ó, jaká slasť, zas vidět náměstí,
kde paláce se pnuly k blankytu!
Ty křivé, úzké, strmé ulice,
ty domy majestátní, vysoké,
na jejichž průčelích ve soumraku
se znaky pyšných rodů kmitaly
tak pestře zlatem, stříbrem zdobené!
Ty kostely ve svaté nádheře!
Ty fontány, v nichž vody jásaly
a třpytily se! . . . A teď přáno jí
zas vítati ten drahý otcův dům,
zas vejíti v ty síně zvučící
při kroku mužů jako olbřímé
a polotemné sluje podzemní!
A sladké, ach, jak byly večery
v té staré, vadnoucí teď zahradě,
pod stromy tichými, jež ronily
list za listem do trávy s výše své.
Teď byla Pia šťastna; s chůvou svou
neb s matkou někdy vyšla v ulic ruch
neb v ticho kostelů, i za bránu
se na procházku někdy vydala
do olivových zahrad patřících
zde Tolomeům, tam zas Nellovi.

Klid v její duši byl, teď vídala
tak málo přísnou svého muže tvář,
a zdálo se, že mizí z paměti
jí vidina ta sladce vábící,
jež děsívala její svědomí,
a spokojeně sobě šeptala:
„Ó, pevnou vůlí možno zvítězit,
a Bůh mě slyšel, Bůh mi pomáhá!“

Na večer jednou s chůvou vracela
se ze zabranské, dlouhé procházky
a přišla v tichou, šerou ulici,
kde studna Branda dřímat zdála se
pod svahem, krytým sady hustými,
z nichž bílé domy v soumrak hleděly.
A dlouhou chůzí Pia uhřáta
pod stinné Fontebrandy oblouky
chlad hledat šla, a kloníc luznou tvář
nad zábradlím z tvrdého kamene,
kus nebe na hladině spatřila
vod modravých a hvězdu jedinou,
jež zrcadlíc se zdála démantem
se býti obromným, jenž ponořen
se na dně třpytil v hloubi fontánu.

A řekla chůvě: „Hleď, květ stříbrný,
ta hvězda spadla z klenby azurné!“

A nahnula se hloub — a strnula,
neb vidouc nyní vlastní bílou tvář
jak v zrcadle, též druhou spatřila
tak těsně za sebou, tak blízko své,
tak nyvou, jasnou krásou zářící,
a zároveň šept nyní ozval se,
ach, hlasu sladkého, jak ptačí zpěv!
„Buď bohu chvála,“ šeptal tichý hlas,
„že dopřál mi vás vidět, madonno!
Tak bílý narcis kloní v strumen vod
svou vonnou hlavu, když chce azur pít,
jenž tam se zrcadlí . . . A rosa pak
mu perlou skane jako nyní vám
ta slza z oka, vláha nebeská!
Vy pláčete! Ó, Pio, rcete, proč!“

Však Pia slova říci nemohla,
jen ruce sepjala a chtěla jít . . .
Kde bylo její pyšné vítězství?
On zjevil se, a ona věděla,
že ještě miluje ho, víc než kdy,
a myšlénka, že chtěla vypudit

jej z duše svatyně, ta lákala
jí v oči pláč, a velkou lítostí
ji plnila . . . Přec chtěla odejít . . .
Však vstoup' jí v cestu „Pio!" zaúpěl
„vždyť vím, že nejsem hoden pohledu
z tak andělského oka, přece vás
při živém bolu, paní, zaklínám,
ó, nedejte mi žalem zahynout!
Ó, rcete mi, že žádná nenávisť
se v srdci vašem proto nevzmáhá,
že smělým byl jsem tak."

A ruce spjal
jak před oltářem, bledý jako smrť

Tu Pia k nebi obrátila tvář
svou krásnou, pláčem lásky koupanou,
a stále ještě němá, podala
mu olivovou malou ratolesť,
již byla ulomila v zahradě.
„Dík!" šeptal Sandro, chůva nyní však
svou paní pobízela: „Domů pojď!
Mně úzko tak! Oh, kdyby viděl nás — ".
A mlčela, a Pia chvěla se
a viděla, že temné postavy

se blíží žen se džbány na hlavách,
a chtěla jíti. On však prosil ji:
„Jen jednou dovolte mi, madonno,
bych s vámi mluvil, a pak odejdu
v svět širý na vždy!“

Chůva zvolala:
„Toť nemožné, jest paní střežena,
kde chtěl byste, můj pane, mluvit s ní?“

„Jen povolte, madonno, prosbu mou,
a postarám se o to, kdy a kde!“

Tak prosil zas, a Pia zmatena
mu hlavou kývla, a pak spěchala
od místa, celá hrůzou chvějíc se. —

Dny minuly, a žila v úzkostech,
a víc než jednou vyznat chtěla vše,
buď Nellovi neb aspoň matce své,
však Lapa, chůva její, pozvedla,
když slyšela o tomto záměru,
jak v hrůze ruce k nebi, volajíc:
„Chceš jeho smrť, ty dítě nešťastné?
Na hlavu tvoji padne jeho krev!

Tvůj manžel, chceš-li jemu svěřit se,
ti odpustí snad, ano, ale věř,
že Sandra zabije! A matka tvá?
Ta bude mlčet, ano, zajisté,
však postará se, na to spoléhej,
by Sandro Ghizi zmizel! Bude klid
tvůj dražší jí než ubohého krev.
Což málo takých lidí v Siéně,
již do těla by zrádně dýku svou
mu třeba v samém chrámě vrazili
i za měšec jen zpola plněný?"
Ta hrozba Piu němou činila,
a v tuhý led jí obracela krev;
však Lapa jednou, když ji na večer
na lůžko vedla, takto pravila:

„Já mluvila s ním, Pio, s ubohým!
Ó, věř mi, věř, on láskou zahyne.
Ty slíbila's mu, víš to, rozmluvu.
Nuž, v katedrálu zítra na večer
se vydáme, chrám bývá pustý tak
v tu pozdní hodinu, a posvátné
to místo jistotu mi podává,
že nemůže to žádným hříchem být,
co říci tobě chce ten ubohý!"

A Pia, bledá jako mrtvola,
jí odvětila: „Mučíš mě jak on!
Já nepůjdu! Ne, nikdy, nikdy, mlč!“

A byla bolem jako schvácena,
den celý ležela jak v horečce,
však na večer se rychle strojila
a řekla Lapě: „Já to slíbila!
Nuž, se mnou pojď, já rozloučím se s ním.“

Jak usmála se lstivě stařena!

Chrám temný byl a prázdný, příšerný,
jen věčné lampy zlaté, stříbrné
se před oltáři sem tam kmitaly
a vzplanutím vždy pohyb dávaly
těm velkým stínům, které padaly
od klenby smutně jako příkrovy;
dva oltáře jen světly zářily
a bledojasný průlom tvořily
v tmě hluboké: Ansana svatého
to oltář byl a Matky bolestné.
Ten druhý stranou stál hned u vchodu,
mříž vysoká z kutého železa
jej od prostory chrámu dělila,

a jemným, hustým mříže lupením
zář drahokamů hvězdně lila se
od koruny, jež zlatá skvěla se
na čele matky boží z mramoru,
a v jilci meče, jenž jí hluboce
ve svatém srdci trčel.

Vcházejíc
v chrám temný, Pia zastavila se
tam mimoděk, a Lapa šeptala:
„Pros matku boží o klid duše své!"
A Pia hlavu k prsům sklonila
a vešla v kapli, Lapa zavřela
mříž tiše, sama před ní klekajíc.
Stál mramorový v kapli monument,
v němž pyšný biskup rozpadal se v nic:
ten bílý mramor, třpytnou slávou svou
hrsť kryje prachu, tvořil skupiny
kol sarkofagu bronzem zdobeným,
tu andělů, tu světců . . . Chvějný stín
a světlo míhavé, klam života
těm sochám dávaly . . . A náhle z nich
se jedna, nejvíc ponořena v tmu
a klečící před samým podstavcem,

jak divem hnula, Pia trnula,
to v bílém plášti Sandro Ghizi byl!
Krok učiniti Pia nemohla,
jak zkamenělá byla leknutím
a stála v záři světel bez hnutí,
tvář obrácenou k Matce bolestné,
a oči její, vlahé slzami,
tak zdálo se, že žalovaly jí:
„Jen tvoje srdce, mečem proklané,
bol větší cítí než můj jesti bol! . . .“
Jí u nohou a v stínu hlubokém
a krytý hrobkou toho biskupa,
že nikdo z chrámu vidět nemoh' jej,
dlel Sandro na kolenou v pokoře
a šeptal tiše jako v modlitbě:
„Ty kráčíš, Pio, v kráse svaté své
jak nové slunce, které z dlaní Bůh
do světa pustil, aby slávu svou
nám znova ukázal a moc . . . Neb kdo,
když tebe vidí, Bohu nežehná
a nezpívá mu chválu, povděčen,
že tvorem takým, jak jsi, Pio, ty,
svět zdobí svůj co zářnou korunou?
Ó, Pio, Pio, já tě miluji!
Ty snem jsi byla mého jinošství,

tam daleko v Provenci, kde jsem žil
blíž moře, jehož jasnosť bezedná
jak zrak tvůj jest, však ne tak nebeská.
Já v Provenci žil, v zemi matky své,
a trubadurů zbudil sladký zpěv
se v srdci mém, jsemť, Pio, básníkem.
A hledaje nadzemský ideál
já v mysli vždy jen k tobě zalétal,
jen k tobě, Pio, kterou dali mně,
když děckem ještě byla's jako já . . .
Hleď, když jsem rostl, splynul obraz tvůj
mi s tím, co pod nebem se zdálo mi
vždy nejkrásnější, splynul s městem tím,
po němž jsem toužil, žíznil, hladověl . . .
A posléz přišel jsem a spatřil tě . . .
Já neznal tě a láskou uchvácen
jak bleskem hned při prvním pohledu
já domníval se, že jsem nevěren
té, která snem mi byla nejdražším.
Pak ale viděl jsem, že nevěra
má domnělá jen byla vnuknutím!
Mé vedla láska sem v ten šerý chrám,
bych poznal, Pio, koho dal mi Bůh!
Bůh dal mi tebe, ale žel, ó, žel,
že osud vzal, co Bůh mi přisoudil!“

A Sandro sklonil tvář svou do dlaně
a štkal, až srdce usedalo mu.
A Pia stála obrácena v sloup
a měla v srdci smrť a hleděla
zas na tu sochu bledou z mramoru
a myslila v své duši hluboce:
„Ó, rci mi, Matko sladká milosti,
jest větší bol než můj, než jeho bol?“

Pak položila bílou ruku svou
na hlavu jeho takto šeptajíc:
Ó, Sandro, ustaň, lítosť se mnou měj!
Tím pláčem srdce moje rozrýváš!
Jak mám být silnou, ty když slabý jsi?“

On pozveď tvář a hleděl v její zrak,
a oba dlouho mlčeli, však šla
zář jakás jako hvězd jim ze zraků
a paprsky jim dštily ode rtů,
a duše jejich obě na vzájem
si říkali tak zřejmě: Miluji,
ach, miluji tě teď a na věky!

On posléz však se slova ujal zas:
„Ó, rci mi slovem, co mi zrak tvůj dí!

Ó, rci mi, Pio, že mě miluješ!
Jest zrak můj spitý! Očaruj též sluch!"

Tu usmála se smutně, pravíc mu:
„Co myslím, víš, a více nežádej!
Vždyť nejsem volna . . . a že brání mi
má povinnost, bych řekla mysl svou,
to víc ti zjevuje než slova zvuk . . .
Má povinnost! Ó, Sandro, zbouzím se!
Ó, klekni se mnou zde před oltářem,
a prosme Boha, by nám síly dal
ji konati, tu tvrdou povinnost!"
A jako lilje, bouří zlomená,
na tvář svou padla, bolem zmírajíc.

Teď ale on zas sílu měl a řek':
„Já nepřišel, ty světlo duše mé,
bych s výše tvé tě táhl v nízký prach . . .
Já vím, že jest mi s tebou loučit se,
však dovol mi, bych nešel z města hned,
ó, dej mi času, abych přivykl
tě neviděti více v životě!
Slib, opět že se se mnou sejdeš zde."

Tu Pia vstala, náhle silna též,
a pravila: „Ne, Sandro, nikdy víc!
Že miluju tě, buď ti útěchou . . .
Ó, Bože můj, teď jsem to vyřkla přec,
to slovo, které těžkým hříchem jest!“ . . .

Stud vzplanul v tváři jí a mlčela
a bojovala těžký, těžký boj.
on za ruku ji držel pevně však
a řekl: „Bůh sám tomu slovu dal
ti skanout se rtů jako růže květ . . .
Ó, nech mi ruku tvoji celovat
a šatu tvého lem a šlépěj tvou . . .
Ó, Pio, Pio, pamatuješ se,
v té vaší staré, stinné zahradě
jak spolu hráli jsme, jak nechtěl jsem
tě pocelovat tenkrát při hodu?“
A oba mlčeli a blaženě
se ztráceli v těch dávných vzpomínkách
a zapomněli přítomnosti žal . . .
Pak jal se Sandro sladce švitořit,
až ohlas budil kleneb vysokých,
a lampy jako hvězdy kmitaly,
a bylo jim, jakoby v lese kdes
za letní noci spolu chodili,

a Pia nyní pamatujíc se
na slovo, které byla pronesla
kdys v domě chmurném svého manžela,
že láska zlem, teď hlavou potřásla
a pravila: „Jest blahem láska vždy,
i když ji nutno krví zaplatit
a slzami a hořem bez konce!“

Však slova ta ji opět vedla zpět
do smutné skutečnosti, vložila
na jeho ústa bílou ruku svou
a pravila: „Jest čas už k loučení.“

A jako v křeči srdce chvělo se
jí při tom slově, však když temně vzkřik'
a prosil: „Slib mně, že zas uvidím
tvou blahou tvář, že opět dovolíš,
bych s tebou mluvil“ — Tak když prosil ji,
tu sebrala své síly veškeré
a vzala za ruku jej, vedla jej
blíž k oltáři a tak mu pravila:
„Můj Sandro, ne. Na vždy se loučíme.
Bez viny jsme, bez viny zůstanem.
Můj obraz zavři čistý v srdce své.
Jak trpíš, vím. Však trpím méně já?

Což smíme reptat zde, před sochou té,
jež, nejkrutější přece, největší
bol snášela, jejž snášeti jen lze?
Buď silným, Sandro. Bolesť cestou jest,
jež vede v svatý nás Jerusalem.
Tam palma štěstí roste, nikdy zde.
My putujeme strmou cestou tam . . .
Buď s Bohem zde, a tam buď vítaným . . .

Já s tebou znova, Sandro, snoubím se,
neb tvou jest duše má, mé myšlénky
a mého srdce tlukot nadšený.
Zem loučí nás, však láska spojuje.
Zem pomine, však láska zůstane.
Můj Sandro, snubní dej mi polibek, —
tak čistý, cudný, svatě bratrský,
jak toho místa svatosť žádá to."

A sklopila své čelo liljové,
a Sandro bledý, s pláčem políbil
ji třikrát tak, jak by ji kladl v hrob.

A Pia pevně oči zavřela,
by nečetl v nich bolesť zoufalou,
a vrávorala z kaple, klesajíc

pod tíží svého kříže. Sandro však
ryl v prsa nehty jako šílenec
a šeptal: „Ne, při živém Bohu, ne,
já takto odříkat se nemohu!
To nebylo, má Pio, naposled,
co s tebou mluvil jsem, tě celoval!"

Tak šeptal si, však ona prchala,
že stará chůva sotva stačila,
a chmurně Nello vítal ženu svou
a pravil: „Dlouho jste se modlila,
až příliš dlouho. Raděj konejte
svou pobožnost na večer v komnatě.
Tma v ulicích pro ženu počestnou
jest klíčem, jenž ji v domě zavírá."

To pravil jí, a Pia zbledla tak,
že Nello překvapen se zarazil,
a v noci sen jej strašil podivný,
a vstal a v ložnici se její vkrad'
O sloup, jenž lože nesl baldachýn,
stál podepřen a zíral v její tvář,
tak bledou a tak krásnou při kmitu
se stropu na řetězo visící
a klátící se lampy . . . Dlouho stál

a udiven pláč tichý uslyšel,
jenž ve snu tvář jí kropil slzami.
však ani slova nešeptaly rty . . .

Stál dlouho tam, a podezření had
jej uštkl jedovatě u srdce.
„Na stráži budu,“ posléz řekl si
a pomalu šel v komnatu svou zpět.

Dny minuly a Nello uviděl,
že ženu střežit třeba nebylo,
již nevycházela, vždy zavřena
čas celý trávila v své komnatě
a nikdo přístupu teď neměl k ní
než matka její, která vzdychala,
neb uhodla, že šťastné nebylo
to drahé dítě její jediné.
Však marně tázala se: „Pio má,
co trápí tě, měj ke mně důvěru!“

Tím pevněj' Pia zavírala rty
a mlčela, a záře horečná
těch velkých zraků jejích mluvila
o skrytém jejím utrpení jen
Zrak ten však Nello nikdy neviděl.

neb mluvila-li s ním, vždy sklopila
jak unaveně oči tlumila
hlas mimoděk. A Nello málo dbal,
pře jeho víc mu mysl jímala
než nyvý smutek ženy trpící.

Sen jediné v té době přetěžké
byl pro ni pravým, celým životem:
Když tělo spalo, dvojnásobně bděl
duch její trýzněný, a vše, ach vše,
co nikdy, nikdy říci nesměla,
co Sandro slyšet nesměl smrtelným
svým sluchem, vše to jeho vidině
ve spánku sterým vzdechem vyznala
Však ani tenkrát nešeptaly rty
to sladké jeho jméno. Zavřena
ta hudba v hloubi duše zůstala.

V tom boji míjel pomalu jí čas,
když večer jednou Lapa pravila:
„Ty sladká moje, zbožná vlaštovko,
ty umučíš nás, mě i matku svou
a toho ještě, jehož jmenovat
mně přísný vždy tvůj zakazuje zrak.
Ty umučíš nás tichým žalem svým!

Ó, ty chceš zemřít, viď? Co záleží
ti na tom, že nás také usmrtíš?
Jen když tvá pýcha tebe pochválí
a řekne ti: jak, Pio, ctnostná jsi!
Nuž, čiň, jak chceš, vždyť dlouho trvati
to nebude . . . Ach, jinoch ubohý,
jak stín se vleče, brzy klesne v hrob.“

Tak pravíc, slzy utírala si,
a Pia cítila jak bodnutí
u srdce, mlčela však, zbledla jen,
a chůva tak se opět ozvala:
„Měj s matkou aspoň lítosť, s ubohou!
že žíti chceš, jí dávej na jevo!“

„Co mohu činit?“ Pia úpěla,
a chůva horlivě tak zvolala:
„Ó, vyjdi aspoň z hrobu těchto stěn!
Pij boží vzduch, by tvář ti zkvetla zas,
a uvěříme v dobrou vůli tvou . . .
Ty moje rybko, potěš srdce mé
a poslechni . . . Pojď aspoň do sadu . . .
Já ukážu ti hvězdu, na niž zrak
on upírá, když myslí na tebe . . .
Sám řekl mi to, sám ji ukázal . . .

Těch málo slov, co o tobě mu dím,
jest celá radosť jeho života!
Ó, jak jsi tvrdá, Pio, ukrutná!“

A s úsměvem jí závoj podala
a poslušnou ji táhla v šerý sad.
Tam svadlé stromy stály hrouženy
do těžkých dum, a temných větví změť
kde nad fontánem řídla, nebe pruh
do hloubi zřel a s hvězdou třpytivou
se klidně v temné vodě zrcadlil.

Na Fontebrandu Pia vzpomněla
na večer, když s ní mluvil poprvé,
a přemožena upomínkami
na lávku klesla tvář svou skrývajíc.

„Kde jsi, ó Sandro?“ v duši úpěla.
„Jsi daleko a bez útěchy jsem!
Mně zůstal pláč — i ten však hříchem jest.“

Tu zaševelil za ní hustý keř,
a polekaně když se ohlídla,
jej viděla tam státi . . . Vykřiknout
strach bránil jí, a prudce vstala jen

by prchala, však Lapa šeptala
ji zdržujíc: „Ó, hleď, jak bledý jest!
Chceš usmrtit jej? Slovo jediné
s ním promluv! Neboj se, jsem na stráži!“

A zmizela pod stromy jako sen
a sama stála v šeru Pia teď
pod nebem, které plné jasných hvězd
se větvemi do sadu dívalo
na jinocha, jenž, bledý, poklekl
a sladce tak a nyvě promluvil:
„Ó, slovo moje, slzou kropené,
jdi přede mnou a za mne u ní pros,
by v milosti se ke mně sklonila.
Ó, vnikni v její hruď a vrať se pak
sem v srdce mé jak ptáče do hnízda,
a vyzraď mi, zda srdce kamenné
jí v ňadrech leží ... Řekni mi to jen,
a je-li tomu tak, už netřeba
bys řeklo: zemři! Umru zajisté.“

A sklonil hlavu nízko v samý prach
a nehnul sebou Pia k němu šla,
tvář její byla mrtvá, zsinalá,
led byla její ruka, kterou jal,

a k němu chýlíc se tak prosila:
„Při lásce tvé, tě, Sandro, zaklínám,
spěj odsud! Prchni, mám-li živa být!"

„Ty bojíš se," jí řekl.

„O tebe!"
mu vyčítavým hlasem šeptala.

On ale zvolal: „Nedbám života!
Bez tebe, Pio, žít mi nelze víc.
Ó, osudný byl onen polibek,
jejž na čelo jsem vtlačit tobě směl!
Krev jako roztavené železo
mi v žilách vře! Já měl tě v náruči
a pustil tě! Ó, pošetilý hřích!
Ty řekla's, Pio, snoubím duši svou
s tvou duší, Sandro! Chci však tělo též!
Ó, nehleď na mne vyčítavě tak,
já vím, že každé moje slovo hřích!
Já vím, že ztracen jsem, kéž odvahy
bys měla jako já, ve hříchu žít!
Ó, našli bychom v pekla propastech
ráj sladší toho, Bůh jejž slibuje . . .
Ty ale ctnostná jsi, ó, vím to, vím,

ty svatou zůstaneš v svém sobectví
a muka moje slávu množí tvou.
Ó, odpusť, Pio, nenaslouchej mi
Jsem šílený . . . Co mluvím? Přišel jsem
jen proto, abych ještě naposled
tvou šlápěj v písku zulíbati směl,
lem tvého roucha . . . Ó, jsem šílený! . . .“

A vrávoral a zdál se umírat,
a zraky jeho byly výčitkou
a shasínaly obráceny v sloup.
Tu vrhla se mu Pia na prsa
a pozdvihala ruce k nebesům
a hlasem velkým zvolala jak zvon:
„Má jesti vina, mě zatratiž Bůh!
Má síla, ctnost má, stud, vše jesti klam!
Já zmírám žádostí po lásce tvé.
jest tělo moje plamen jediný,
jest žhavým vírem, a ty sleduješ,
kam divoká tě trhá vášeň má!
Ó, vezmi mě, a líbej! Uduš mě!
Mě nasytíš, jen když mě usmrtíš!
Hle, boží nebe na nás dívá se,
je svědkem nesčetnýma očima,
jak cudnosť šlapu v prach, stud odhodím

jak obnošené roucho! Lépe jest,
bych zatracena byla na věky,
než abys trpěl ty jen okamžik!
Teď vezmi mě, jsem tvá, jak tomu chtěl's!"

A líbala jej s vášní horoucí
na ústa, na oči a na čelo,
však pološílen když ji k sobě trh'
a k srdci tisk', tu padla bez smyslů
a beze vzdechu, jako mrtvá v prach.

A Sandro v zoufalství si vlasy rval
a volal o pomoc a zapomněl,
jaká jim hrozí velká nebezpěč,
hlas jeho uslyší-li v domě kdo;
v tom ale Lapa chvatně přiběhla
a zvolala: „Ó, rychle odsud, pryč!
Již domů přišel Nello! Prchněte!"
A k paní klekla, strachem chvějíc se,
a kropila ji vodou z fontánu.
Když otvírala Pia pomalu
zrak blouznivý, děl Sandro pokorně:
„Ó, promiň mi, vždyť byl jsem šílený!
Ty svatá jsi, neb lásce žertvovat
jsi chtěla vše, i ctnost svou beze skvrn!

Nuž, chceš-li, nikdy víc mne nespatříš,
jen řekni, Pio, že mi odpouštíš."

Co mluvil, nevěděla, neboť mha
jí paměť zastírala, úsměv jen
na rtech jí svítil, byla blažena,
že viděla jej, vše, co věděla,
jen prostě bylo, že jej miluje,
a tklivý tak ten její úsměv byl,
že vida jej, se Sandro nezdržel
a propuk' v pláč. Však chůva kývala
a prosila jej snažně, aby šel,
a odcházel a zmizel pod stromy . . .

„Co děje se?" se Pia tázala.
„Proč pláče nade mnou? Je pohřeb můj?"
A opět síly její prchaly
a ležela na zemi ve mdlobách.

Tu chůva vidouc, že už vzdálen jest,
se jala volat, pokřik pozvedla,
dům zbouřila a Nella přivedla . . .
Ten chladně kázal paní pozvednout
a odnést do ložnice. Zamyšlen,
sám za ní šel a hlavou potřásal. —

Noc byla temná, vítr přikvačil
a pokryl mrakem celou oblohu,
dům Nellův pohřížen byl do spánku,
i Pia spala nyní znavena.
U lože Lapa ještě seděla
a modlila se. Vešel Nello v síň
a kynul jí, že může odejít.
Když ale šla, ji náhle volal zpět
a hleděl na ni tak, že zmatena
se chvěla strachem, oči klopila
Na jeho rtech, se zdálo, otázka
že vězela, již klásti zdráhal se
jak v rozpacích, a Lapa v zmatku svém
mu řekla pošetile: „Nevím nic!“
Pak lekla se, až na ni mdloba šla.
Zrak jeho vzplanul, chladně ale děl:
„Nuž, tedy jdi. Jsi, zdá se, ospalá,
a paní tvoje, zdráva docela,
tě nepotřebuje.“

Když Lapa šla
a Bohu děkovala, snadně tak
že byla vyvázla, sed' u lože
a zamyslil se „Není pochybnosť,“
tak rozjímal, „zde něco děje se.

Ta žena zrádná jest a klame mě.
Jak na dno přijít tomu tajemství?“
A bleď, se zrakem divě planoucím,
a těžce dýchaje, bez pohnutí
na křesle seděl, hleděl v její tvář,
a dlouhé hodiny tak minuly
a venku vítr hučel . . . Lampa už
teď dohořívala a svítati
se začínalo šedě . . . Pohnula
tu Pia sebou, něco šeptala,
a tlukot srdce se mu zastavil,
když opět tichý slyšel její pláč
jak tenkrát, poprvé když vkradl se
v šer její komnaty . . . Teď mluvila . . .
„Ó, běda mně . . . ó, běda, běda mně . . .“
A jemu vázl dech . . . „Jen dál, jen dál . . .“
děl s hlubým chrapotem a zatínal
jak zuby, tak i pěsti . . . Mlčela
však Pia chvíli. Vlasy ježily
se na hlavě mu, když sléz vykřikla:
„Nechť Bůh mě soudí, tvá jsem na věky,
nás láska spojila i těžký hřích! . . .“
Blesk oceli se šerou síní mih'
a temný výkřik zazněl zároveň
Stál nad ní jako kat a zdvíhal už

svou dýku, náhle ale zadržel
ten prudký pohyb. Bleskla myšlénka
mu temnou duší. Kdo byl jeho sok?
Snad jeho jméno Pia zašeptá?
Stál zase tiše, v sloup jak obrácen,
však Pia mlčela, jen plakala,
a posléz jako mrtvá ležela . . .

Zas Nello zamyslil se hluboce,
do komnaty své bral se, když už den
se venku jasnil, a pak přemítal
„Rod její mocný jest . . . Zde souditi
by těžko bylo . . . Hanba zjevná též
by byla příliš zde, a kdo můj sok,
to Pia nepoví . . .“ A tlačil v dlaň
si rozpálené čelo, dlouho tak
na místě seděl v dumu ponořen,
a posléz řekl: „Chladnosť především,
a licoměrné, tiché chování . . .“

A mezi dnem se věru tichým zdál,
a laskavý byl k Pii velice
a s Lapou žertoval a chystal hod,
když přišla zpráva, on že vyhrál při
o onu malou tvrz, kdes v Maremmě,

lid kterou „Zámkem smrti“ nazýval.
A po tom hodu pravil ženě své:
„Jste zdráva, madonno, buď chválen Bůh!
Teď možno vám se se mnou vydati
na starý zámek, také v Maremmě,
kde k vůli lovu trávit chtěl bych čas . . .
Až stýskat se vám bude. vraťte se
zas do Siény.“

Pia mlčela
a myslila: „Ach, neuzřím ho víc!
Bůh sám to chce a zachrání mě tak
a v hřích mi nedá hlouběj' padati!“
Tak myslila a řekla manželu:
„Do vůle vaší ráda vpravím se“

Den druhý konaly se přípravy.
a Nello řekl chůvě: „S námi jeď!
Jest Pia na tebe tak navyklá
a v starém domě bude veselej'
jí v společnosti tvé.“

A pohladil
jí vráskovitou tvář, a svolila,
ač dlouhé cesty velmi bála se.

Na večer Pii v ucho šeptala.
když samy dvě jen byly v komnatě:
„Já slíbila mu, že se brzy zas
sem vrátíme, a pak že uvidí
tě opět v zahradě.“

Tu těžký žal
pad' Pii náhle v srdce, rukama
nad hlavou zalomila, zalkala:
„Mám tušení, že nikdy jeho tvář
už neuvidím! Nikdy, nikdy víc!“

A vstala, jak by chtěla k němu jít
a v náruč jeho drahou vrhnout se.
však Nello vešel. Klesla v křeslo zpět
jak zlomena. „Jest po všem,“ šeptala

A z rána hned se dali na cestu. —
Ta dlouhá byla, dlouhá k podivu
a jiným směrem náhle brali se
než tím, kde naznačený ležel hrad.
a marně Lapa stěžovala si
na únavu, a vyčítala, lstí
že podvedena byla . . . Kam je ved'
teď Nello, zatvrzele mlčící?

Hrad, kam byl pozval ji, ten ležel přec
tam za pahorkem, který za sebou
už dávno nechali, a od něhož
se neustále vzdalovali jen!

Však Nello mlčel, v zlobě nanejvýš
ji káral ostrým slovem: „Poučíš
mě o cestě, kudy se bráti mám?
Měj trpělivosť, mlč a modli se,
když čas ti dlouhý! Dobře vím, co chci.“

A takovým ji zasáh' pohledem,
že Lapa polokána mlčela . . .
Vlek' nyní lesy hlubokými je,
kde duby šuměly a ilexy:
Klid nesmírný v nich dřímal, posvátný
jak ve hrobě . . . A v skutku byly jím:
pod jejich mechem trosky ležely
kdys mocných, slavných měst a začasto,
když Nello kázal oheň rozdmychat,
by odpočinuli a ohřáli
své údy skřehlé větrem mrazivým,
na dlažbě činili to některé
z těch dávných římských silnic zapadlých,
jež v šeru objevili povadlých

a vlhkých doubrav . . . Jedna posléz z nich
je vedla z hvozdů . . . Širá, vlnitá
pláň beze stromů nyní táhla se
do nekonečna, samá bařina,
z níž jako ostrov trčel sem a tam
jen pustý kopec . . . Jeden z těchto však
na chlumu šedou nesl, starou tvrz,
kol které vítr plakal. Černý mrak
se nad ní vznášel velkých havranů
a mhy se ploužily jí u paty.

To „Zámek smrti“ byl; řek' Nello tak,
když jeli k bráně už, a úzký most
když spustil se, a v pozdrav polnice
když hlasem vstříc jim hřměly příšerným.

„Jsme u cíle,“ děl Nello s úsměvem,
jenž neurčitý úžas vzbuzoval
u Lapy, která výraz zastihla
jak tygří v jeho zracích hrozivých

Však Pia byla příliš umdlena,
by oči otevřela, jako v snách
jen kráčela, když vzhůru vedl ji
do síně vlhké, šeré, sklenuté

jak hrobka nízce; sedla do křesla
a řekla pouze: „Proč mě vedete
v tu pustou, pane, smutnou končinu?
Zde lovit chcete?“

„Ano, vzácnou zvěř,“
jí odpověděl hlasem hromovým,
„je v síti už, a běda, běda jí!“

Tak zavolav ze síně odešel,
a rachot klíče v dveřích poučil
teď Piu ze sna vyburcovanou,
že Nello v této tvrzi věznil ji.
„On podezřívá mě?“ se lekala,
a tlukot srdce se v ní zastavil
Krok jeho zvučnou budil ozvěnu
na chodbě, a když v ticho zapadla,
klid v prsa Piina se navrátil,
po úžasu tak náhle vzbuzeném.
U okna stála . . . Mlha prosvitla
teď dlouhým, zlatým slunce paprskem,
a truchlá pláň, na kterou skláněl se
tak tiše večer, která vzplanula
teď nachem, jak by slunce raněné
ji polévalo jasnou krví svou,

ta pláň, se zdálo, že ji vítala,
že říkala: „I zde jest doma Bůh!
On všude tobě bude přítelem,
kde toho hodna budeš, spoléhej!“
A clona když se protrhala pak
tím světla přívalem, jenž mocnějším
se stával, mocnější, čím klonilo
se slunce níž (jak světlo poznání
se stává jasnější, čím duši blíž
smrť přistupuje), Pia uzřela
kus nesmírného moře třpytného,
a bílou plachtu, která prchala
od smutných břehů v dáli neznámou
jak duše spěchající na věčnosť

A tiché odříkání vzmáhalo
se v jejím srdci, hlavu sklonila
a zašeptala: „S Bohem, Sandro můj!
Zde trpkosť hrobu trestem budiž mým
za hřích můj těžký, tam však odměna
za utrpení mé a věrnosť mou.“

Níž hlava klesala jí, níž a níž,
a slunce nořilo se hloub a hloub
do svého hrobu návrat slibujíc . .

Tma byla už a sladká dřímota
nad Piou skláněla se — náhle zvuk
tak strašlivý však zazněl chodbami,
že Pia střásla ji a s výkřikem
že vyskočila . . . Napínala sluch
a oči vytřeštěné hledaly
v tmě neznámého cos a hrozného,
a vlasy ježily se na hlavě . . .

Skřek zazněl znova, ještě hroznější,
a zase skřek a zase, zas a zas,
tou hrůzou celý dům byl naplněn,
a Pia poznavši v těch výkřicích
přes nepřirozené jich zbarvení
hlas chůvy své, se vrhla šíleně
na dvéře, které kruté jako vše
v tom domě zakletém, se chmuřily,
však povoliti nijak nechtěly
těm bílým, slabým rukám, bušícím
na temnou, němou jejich nehybnost.

Však náhle povolily, rozlétly
se dokořán a světlo pochodní
síň plnilo a oslepovalo
na chvilku Piu: Nello před ní stál,

tvář jeho byla zlá jak satana.
Dva pochopové vlekli za sebou
za ruce oběť poloubitou
a omráčenou nyní bolestí.
Když pustili ji, jako mrtvá věc
na zemi padla. Chvíli hluboké
po hrozném křiku ticho zavládlo.
a Pia jako v divé horečce
svůj mozek v hlavě vířit cítila
a oči její, obráceny v sloup,
se tázaly, co to vše znamená.

Tu Nello za ruku ji prudce jal
a zahřměl: „Bídná ženo nevěrná,
ten samý los, co Lapu, chůvu tvou
a spoluvinnici, teď čeká tě!
Ty slyšela's, jak kat můj v mučírně
ji polehtal? Hlasitě, na mou čest,
to pověděla domu celému!
Už vyznala, že úkol hrála svůj
v tvé cizoložné frašce, nevěstko!
Na kolena a jméno jeho rci!“

A trhl jí, chtěl v prach ji povalit,
však náhle byla Pia silnou tak,

že pevně stála. Bledá, vysoká
a chladná teď ho chvíli měřila
bez bázně zrakem opovržlivým
a pravila: „Krvavá urážka,
jíž potřísnil jste Tolomeů znak
tak bezeskvrnný posud, žádá mstu!
Já stejnou urážkou vám odpovím:
Jste sketa, pane Nello z Pietry!
Jste sketa, ano! Neboť bál jste se
mě ve Siéně soudit, rytířství
kde bují květ! Tam Tolomeů dceř
by na sta byla našla mstitelů,
a protož vy, co bídný zbabělec.
jste zavlekl mě lstivě do bařin!
Na přímé slovo přímou odpověď
bych byla dala, v nebi ví to Bůh,
teď ale mlčet budu, vězte to
Nuž, ať mě tedy mučí ten váš kat,
jest menší hanba jeho dotknutí
než spolek s vámi.“

Nello sebou trh',
pak řekl krátce: „Odpovězte mi,
kdo jest váš milenec?“

Však nehleděl
jí přímo v tvář. Když stále mlčela,
kýv' pochopům. „Nuž," řekl, „mučte ji."
Však žádný z nich se nehnul. Zarděl se
a vzkřikl znova: „Zdá se, hluší jste?"

A Pia blíže učinila krok,
kde kati stáli, oni couvli však.
V tom pohnula se Lapa, zbuzena
jak ze sna, chvíli ohlížela se,
pak spatříc Piu, hořce zalkala:
„Ó, dcero moje, ó, jsem zničena!
Jest po mně veta! Údy zlámané
a rozdrolené, dech už držeti
mi nedovedou. Pio, umírám!
Však dříve řekni, že mi odpouštíš!
Bůh tresce mě, že jsem tě sváděla . .
Ty čistá jsi! Ó, všickni slyšte mě!
Vše, co jsem řekla, lží jest nesmírnou,
jen mukou vynucenou, ukrutnou!
Ó, Pio, Pio, odpusť, odpusť mi."

A Pia sklonila se plačíc k ní
a zašeptala: „Lapo, na mně jest,

bych prosila tě o prominutí!
ty za mne trpíš . . .“

„Dost už,“ Nello řek’,
„těch lstivých slz a lživých vytáček!
Do mučírny zas Lapu zavlečte!
Až jméno jeho řekne, pusťte ji.“

Tu vzkřikla Lapa jako šílená:
„Ne, zarduste mě, nemučte mě však!
Já povím vše, ó, milosť, útrpnosť!“

A Pia k ní se vrhla, volajíc:
„Ó, dopřejte jí v míru zemříti!
Což mne, můj pane, v rukou nemáte?
Mne tažte se, ne jí.“

Však Nello řek’:
„Vy příliš mlčet, paní, umíte,
a proto mučiti dám znovu ji.“

Tu vzkřikla Lapa: „Raděj v peklo chci,
než jednou ještě muka snášeti,
nuž, tedy věz, ty kate proklatý,
že Sandro Ghizi sokem jesti tvým!“

Vzkřik' Nello jásavě, a zdrcena
si Pia v smutku zahalila tvář,
jí k nohám ale Lapa padla zas'
a děla líbajíc jí roucha lem:
Ó, Pio, nyní vím, že prominout
mi nemůžeš už . . . Bůh mě zatratiž . . .
Jest Jidáš bratrem mým . . . já nemohla
však jinak . . . věř . . .“
a dech se krátil jí.

A Pia opět k ní se sklonila,
a polibek jí vdechla na čelo
a řekla: „Odpusť ti tvou křehkosť Bůh,
tvá vůle dobrá byla, tělo však,
ach, slabé jen . . .“

A Nello rozkaz dal:
„Už vezměte ji, usmrťte ji však,
jest svědkem hanby mé, to dostačí,
by odsouzena, smrti propadla.
Smrť provazem je rychlá. Pospěšte.“

Však Lapa držela se paní své
a zuby cenila, když blížili
se pochopové, hrůza velká šla

jí ze zraků, a velký majestát
šel z bledé Pie lepé postavy,
jež jako anděl chůvu chránila,
a kati neměli dost odvahy,
by ruce vznesli na ten světlý zjev.
Tu rozzloben sám Nello přistoupil
a sáhl na ni. Lapa pustila
svou paní náhle, síly sebrala
a vzpřímila se: „Sketo!“ zvolala
a v tvář mu plvla, k zemi klesla pak
a byla mrtva. Strach ji usmrtil
a bolesť nad svou Piou zrazenou . . .

Bled Nello stál a tvář si utíral
a sklonil hlavu, neboť Piin zrak
mu zřejmě říci zdál se: „Nesetřeš
tu skvrnu ponížení nikdy víc,
neb stalo se ti, jak jsi zasloužil.“

A stud mu čelo pokryl ruměncem,
a nenáviděl Piu smrtelně.
Šel z komnaty a kati za ním šli
jak jeho psi, a sama zůstala
teď Pia nad mrtvolou plačící. —

Po pohřbu Lapy nastal v domě klid,
ni kroků nebylo už slyšeti,
a venku husté mlhy visely
nad krajinou, a krákorání jen
se někdy černých ptáků ozvalo,
jak kdyby upomínat chtěla smrť
tím zvukem příšerným, že blízko jest.
Den za dnem ploužil se, a myslila:
„Co se mnou bude?“ Pia . . . Málo jen
teď Nella viděla a bála se,
by neodjel, neb dobře věděla,
co návrat jeho v město znamenal
pro toho, jenž byl celým světem jí.
A pravila si: „Vím, že nikdy víc
jej neuzřím, a podrobuji se
a snášet chci, co Bůh mi přisoudil.
Já hřešila, ač ne tím způsobem,
jak myslí Nello v surovosti své.
Však že jsem nepadla i v propasť tu —
ne mojí jest to, věru, zásluhou!
Já podala se v pravdě Sandrovi,
a anděl můj mě tenkrát zachránil
od zkázy tím, že mdlobou spoutal mě
a šílících mých smyslů slepou bouř.
A Sandro šetřil mě . . . On neunes'

mě, když jsem v náručí se vrhla mu!
Já líbala jej svými polibky,
já způsobila krve jeho var,
já metala mu šípy zraků svých
hned tenkrát v srdce, když jsem uzřela
jej v katedrále poprvé . . . Jen já
jsem vinna, Bože, tedy trestej mě,
a jeho zachraň . . . Nello v právu jest,
soud jeho kéž mě brzy odsoudí,
na ortel čekám . . . Nechť mě umučí
zde v smutném hrobě dlouhým vězněním
neb rukou kata . . . Vůle budiž tvá
ty soudce přísný nad hvězdami tam,
však pro něho, ó, slitování měj,
měj slitování s jeho mladostí,
s tou snivou něhou a s tou sladkostí,
jež v duši jeho jasnou vložil jsi! . . “

Tak Pia denně k Bohu volala,
a zdálo se, že Bůh ji vyslyšel,
neb jednou zaslechla, jak na chodbě
vzkřik' zlostně Nello, písmo obdržev,
jak najatým řek' vrahům: „Proklaté!
On zmizel ze Siény! Unikl! . . .“

A věděla, o kom to mluvili!
Byl Sandro zachráněn! Snad vrátil se
zas do Provence!... Zajisté, že tak!
Tam vyhojí se z lásky chorobné,
on bude později šťasten zajisté!
On zapomene ji!... A plakala
a nevěděla, zdali radostí
či žalostí nad vlastním slovem svým.

Však brzy zmužila se, šeptala:
„Své srdce, Bože můj, a lásku svou
co oběť tobě tedy přináším!
I proti vzpomínce se vydám v boj!
Již nebudu jej více milovat!
Hřích vymažu svůj takto, očistím
se od své viny. Bože, vinna ač,
přec zemru nevinně v svém žaláři!“

A hlavu sklonila a jako v hrob
se sama kladla... Nepočítala
už dni, jak míjely, a hodiny,
již nelkala... I jeho památku
již tedy nevolala v paměť svou
a myslila, že zapomíná jej —
však láska její mrtva, pohřbena

do nejvnitřnější duše svatyně,
jak sladká vůně byla kadidla,
co v chrámě utkví a tam zůstane,
i když se rozpadává, zpustošen,
v rum pomalu a v trosky . . .

Tedy tak
jí v nitru bylo . . . Venku v Maremmě
též pustosť vládla, clona šedých mlh
co den se hustěj' kladla na zemi,
a ráno jednou Pia viděla,
že zbělel celý boží širý svět,
jak by byl sestár' za tu jednu noc . . .
A jako země v bílý příkrov svůj
se halila a pod ním dřímala,
tak Pia usínala v žalu svém
a bylo též jí, jak by dřímala . . .

Však jaro přišlo zas, a Pia též
se cítila tím sluncem dotknuta,
jež v Maremmě teď divy činilo.
Zrak otvírala, podivila se,
že ještě žije . . . Zeleň kryla pláň,
a moře květů vůni sýlalo
jí sladkou vzhůru . . . Stromy sem a tam

jak stráže u vod rozestavené
se zdály žlutí mladých lupenů
jak pozlaceny, mnohý přilít' pták
a na větvích se houpal, přilít' též
až k oknu některý, na římsu seď
a rozjímal, zda pro hnízdo tu jest
snad vhodné místo, do zpěvu se dal,
však, když tu bledou shlédl náhle tvář,
ten hořící, tak velký temný zrak,
tu oněměl, na polo polekán,
na polo jako dojat soustrastí
a rozpjal křídla . . . Letěl, letěl dál
a Pia s touhou za ním hleděla,
jak v azur nořil se, ach, směrem tím,
kde ležela Siéna . . . Horký proud
slz lil se z očí jí, a nechtěla
už jaro vidět, slib ten života . . .
A přece, v noci spát když nemohla,
se vlekla k oknu, srdce tlukoucí
tak přílišně, si tisknouc rukama
a čaru noci oddávala se,
svit pila luny, která bělostná
nad stříbrem stála posněžených hor
tam na severu . . . Nebo hleděla,
kde moře neurčitý, hvězdný kmit

se v dáli šířil, z mlh a plamenů
to propasť byla, nad níž koráby
se občas vznášely jak fantomy . . .
A jednou ráno, nebe jantarné
když průhledně se pnulo nad zemí,
dva plameňáky zřela veslovat
v tom čistém vzduchu, bílé jako sníh,
pel růžový na křídlech jejich kveť,
a dlouho nevěděla, ptáci to
či bílé mráčky, které koupaly
se v zoře jitřní . . . S břehů dalekých
sem byli zabloudili . . . Zmizeli.
Ó, všechno, všechno v dáli prchalo,
jen ona věčně zůstat musela . . .
Vzdech potlačila, reptat nechtěla,
vždyť vůle boží přece byla to,
že v úzkém zemře, vlhkém vězení.

Však tentýž den k ní Nello promluvil:
„Vy nevíte, že v hradě zahrada?
Je pustá ovšem. Přec vám bude vhod
v ni občas vkročit. Nezabraňuji.“

Jak vděčna za to Pia byla mu!
Že takto přímo vydat dechu chtěl

ji morovému bařin pod baštou,
to netušila . . . Sad byl chudičký:
jen něco stromů, pažit pod nimi
teď plný sladkovonných fialek,
pak stará studna, šedým vroubená
a lišejníky zlatým kamenem,
a vše to mezi bašty vtěsnáno
až příliš bylo; velký pohled však
v kraj širý byl od kaple na konci
té smutné zahrady . . . A den co den
teď Pia putovala ráno tam
hned po východu slunce. Dovolil
jí Nello trávit takto hodinu
v snu krásnějším, než ten byl v žaláři.

A jednou, když na stupních seděla,
jež vedly z domu v prostý tento sad,
a v širý kraj když snivě hleděla
v tu stranu, kde Siéna ležela,
tu zastavil se tlukot srdce jí,
neb proti ní tam venku v rovině
zjev náhle stál, ó, drahý, drahý zjev . . .
Ó, zajisté, to klam jen smyslů byl?
To Sandro nemoh' být! Pro Boha, ne!
A vstala prudce. Což byl pomaten?

Proč vrhal se v tu hroznou nebezpeč?
A proč ji, proč, ach, z hrobu burcoval?...
Zpět chtěla do domu, však třásla se.
až učiniti kroku nemohla.

Šíp zafičel, jak pták když zahvizdne,
a trčel v stromě ... Blanka visela
na jeho konci. Rukou třesoucí
ji sňala Pia, v roucho schovala
a sbírajíc své síly prchla v dům.

Když slzami už slepá nebyla,
ta slova čtla na blance napsaná:
„Teď, Pio, vím, že Nello vězní tě,
a slibuji ti spásu, přísahám!
V Siéně nikdo nemá tušení
o mučednictví tvém, neb zprávami
choť nelítostný klame celý svět,
vždy posýlá je z hradů rozličných,
a nikdo nezná utrpení tvé.
Já odešel, bych klid tvůj nerušil,
žil v Provenci, však touha vedla mě
zpět do Siény ... Tys tam nebyla ...
Já hledal tě a našel ... Vše teď vím ...
Ve chaloupce se skrývám, ztracené

zde v bařinách, a pastýř ubohý,
muž poctivý a starý, pověděl,
co úžas zbudí v celé Siéně.
Ty trpíš, Pio, ach, pro vinu mou,
a žalem zmírám . . . Žalem? Láskou též."

Ta slova Pia čtla, pak hodila
je v uhlí řežavé, jež ve krbu
od noci ještě zbylo předešlé.
Co měla činit? Jak jej varovat?
Mráz v tuhý led jí měnil v žilách krev.
List rychle z modliteb svých vytrhla
a jehlicí pak vryla v pergamen
ta slova spěšně: „Sandro, zaklínám
tě živým Bohem, prchni, odsud spěj!
Pro všechnu lásku, kterou z duše své
jsem vypuditi nikdy nemohla,
ač hříšná jest, pro všechnu lásku tu
tě prosím na kolenou: Ponech mě,
ó, Sandro, osudu, jejž určil Bůh!"

Tak napsala a vyšla zase v sad,
a na všechny se strany ohlídla,
pak skryta za kapli, vyňala list
a vidouc Sandra státi za keřem,

kde byl se nejdřív zjevil, pustila
list v bujný vítr, který právě vál . . .
Mhu měla na očích . . . Zda letěl tam,
kde Sandro stál? Zda Sandro viděl jej,
kam dopadl? Ah, neviděla již,
neb schvátila ji mdloba . . . Za chvíli,
když smysly její zas se vracely,
pláň pusta byla . . . Pia vešla v dům.

Na lůžko padla. Divá horečka
na pokraj samé smrti táhla ji,
a za dva dni, když zase povstala,
jí řekl Nello s krutým úsměvem:
„Jak vidím, počíná už Maremma
své dílo u vás. Jedy stoupají
už z bařin, k ‚Zámku smrti' plíží se,
a brzy zanechám vás samotnu,
neb nechci s vámi, věřte, zemříti."

Jak blaženě se Pia usmála!
On tedy netušil, co stalo se,
a Sandro zachráněn byl, zajisté.
On odejde na zámek na horách
a dopřeje jí v míru zemřít zde!
Jak vítané jí budou výpary

těch bařin morových! V nich spása jest!
Jak byla klidná! Nello usmál se
a řekl: „Zítra, paní, vyjdete
přec do zahrady zas?“ A vstal a šel,
když hlavou „ano“ kývla. Tuto noc
sny měla sladší. Sandra viděla,
jak s Bohem dával jí, by odešel
do kraje zpěvů, v dálnou Provenci.

A když se probudila, šeptala:
Ó, díky, Bože, že jsem uzříti
přec ještě jednou směla jeho tvář!
Ó, na věky teď zavřít mohu zrak,
mé slunce zašlo, budiž tedy noc,
jen tvoje světlo duši plniž mi.“

A pomalu šla chodbou k zahradě.
Šer noci právě byl se rozplynul
a slunce vycházelo v slávě své,
a otevřela dvéře dokořán
a chtěla nohu klásti na stupeň,
na prahu ale něco leželo —
to člověk byl, a Pia vykřikla,
že ptactvo polekané umlklo
u studně na kamenné obrubě.

že celý dům jak z hloubi zalkal s ní —
ten krvavý a bledý umrlec,
to Sandro byl, a Pia vrhla se
do prachu vedle něho, líbala
mu ústa, oči . . . krví třísnila
své bílé roucho, pustit nechtěla
jej z objetí, i když teď přiběhli
a Nello od něho ji trhat chtěl.

A Pia byla jako šílená:
už neplakala, tiše zpívala
a šeptala mu, vlasy dlouhými
krev stírala mu s ran a líbala
jej znova zas, až dech jí nestačil,
až jako zkamenělá zůstala
a úsměv plný slz a zoufalství
jí v tváři strnul jako zemřelé . . .

A svědci toho bolu ztráceli
se jeden po druhém a stírali
si slzy s očí, nechajíce ji
na zemi sedět v bujném pažitě
pod šumícími stromy . . . Voněly
kol v trávě fialky a na nebi
hnal vítr bílá, vzdušná oblaka

jak stádo labutí . . A v klidu tom
v své bídě sama Pia zůstala
s tím smutkem bezedným jak nebes hloub
a hlavu jeho měla na klíně
a zlomena, tvář k němu chýlila . . .

Dva kroky za ní, v šeru chodby, stál
tak nepohnut jak ona, její choť,
na bolu jejím pásl zraky své,
a vida, sléz že padla v mrákotu,
dal rozkaz, by ji nesli na lůžko
a někde zahrabali mrtvolu,
tam dole v otravných těch bažinách. —
Žal neusmrtil Piu. Vstala zas
po dlouhém čase, venku v Maremmě
když vesna shasla již, a těžký vzduch
se naplňoval zkázou smrtící.
U okna v síni bledá seděla
a na rovině hledal bludný zrak
hrob Sandrův, který Nello naznačit
jí nechtěl, žárliv ještě po vraždě.
Teď vešel k ní a řekl: „Odcházím,
vás zanechám zde moru na pospas.
Teď klidně mohu jít, už po všem je,
už nebojím se soka žádného“

A ona bledá, krásná nadzemsky,
naň hleděla tím zrakem zářícím,
jak svaté lampy v chrámu svatyně,
a řekla klidně: „Nikdy, vězte to,
má duše Sandra nemilovala
jak právě nyní. Zmizel všechen hřích.
Vy otevřel jste dům mu dokořán,
on vešel, se mnou je, na okamžik
mne neopouští . . . Jej smím milovat,
a vás co vraha nenáviděti.
Již nejsem v moci vaší, volná jsem
a jemu zasnoubena na věky.
Ó, čeho nyní bát bych mohla se?
Smrť vede k němu. Vítána mi jest."

A Nello odjel zuby skřípaje.
Teď sama byla, avšak Maremma
se jala končit, věrný spojenec,
co Nello v krutosti své započal.
Kraj celý za krátko se změnil v poušť,
v níž ani stébla trávy nebylo,
zem byla výheň, nebe žhavý kov,
na suchých travách solné křišťály
jak jíní třpytily se, hustý prach

ve sloupech bloudil plání, pozdvižen
až k nebi horkým větrem, dujícím
jak z pekel hloubi. Vzduch jak olovo
byl těžký, plný slaných výparů,
i samo moře v noci měnilo
se v oheň . . . Bledý rozléval se kmit
po jeho vlnách, jak by nesčetné
ty oběti, jež smrť svou našly v něm,
z pod jeho hladiny teď zíraly
na černé nebe zrakem horečným.
A nepokojně sebou házelo,
jak zlé by mučilo je svědomí,
a duté o břeh pustý bušilo,
o vyprahlý a v smutek zakletý.

A na večer vždy z bařin stoupaly
mor v klíně jímající výpary,
chlad měly v sobě, který smrtil sic,
však žádné nepodával úlevy
těm, kteří vedrem suchým hynuli.
Ty šeré, husté mlhy plížily
se jako lstivé šelmy hladové
a číhající k hradu blíž a blíž
a do vnitř domu zrádně vnikaly

jak hadi schytralí a vrhli se
na Piu slabou jako na kořisť.

A Pia byla jako zmámena.
duch její kalil se a horečka
jí mozek zžírala a pila krev,
a stínem byla pouhým, krásná však
jak světice i v nových mukách těch
Dvě černá slunce, zraky planuly
jí pod bělostí čela průhlednou,
a temné vlasy, dlouze plynoucí,
jak v roucho halily ji smutečné . . .
Žal velký změnil tichý její hlas
v zvuk kovový, v němž sladkosť zůstala
ta jeho původní, a v bezsenných
a smutných nocech Pia sýlala
své žaloby nad mládím zničeným,
nad krutě zkrváceným lásky snem
v poušť Maremmy, a v chatkách chudobných
po pláni roztroušených, v bařinách,
lid bídný, život trapný trávící,
své vlastní zapomínal bolesti,
a plakal s ní, a ve dne hledaly
zjev její tklivý ženy u okna

a vztahovaly ruce vzhůru k ní
jak k světici, aby jim žehnala . . .

Muž starý v hradě žil, ten strnul se
nad utrpením jejím velikým,
u nohou sedával jí, podával
lék někdy jí, jejž Pia odmítla,
vždyť věděla, že spása jediná
smrť pro ni byla, kterou čekala
Ten starý muž jí krátiti chtěl čas
a vypravoval, jak v těch bařinách
svět leží zapadlý . . . Jak Nello ji,
tak Řím že zabil někdy tento kraj,
zvěsť stará hlásala to, pradávná,
že někdy města slavná stála zde,
že lesy kvetly, nivy smály se
v Maremmě, zardousené Římany,
a mor, jenž všemocně zde kraluje,
že kletbou Etrurie ubité . . .
A dodal pak: „Tak pomsty vstane duch
a Nella stihne, vy až, madonno,
v hrob klesnete, který vám připravil“

Však ona pouze děla: „Prominout
i nepřátelům našim káze Bůh.“

7*

A stařec dojat na to řekl jí:
„Vy svatá jste," a když mu bránila
tak mluviti, děl na to s nadšením:
„Jest v moci mé, přec dát vám útěchu!
Nuž, ukážu vám místo, pochován
kde leží ten, jenž drahý v žití byl
vám nade vše!" A polo nesl ji,
neb příliš byla slabá, aby šla,
v tu vyprahlou teď, pustou zahradu,
kde Sandro někdy ležel zabitý,
a dole pod baštou jí naznačil
cos jako rov, tak nízký, pustý tak,
že slzy do očí jí stoupily,
a pravil: „Tam jsme zahrabali jej.
Co jsou mi hrozby Nella z Pietry!
Ať za to, že jsem vám to prozradil,
mě zabije, jak hrozil. Zaplacen
jsem vděčným vašich očí pohledem."

Od toho dne vidiny horečné
vší postrádaly hrůzy, k zápasu
když loudavý mor s Piou přikročil . .
Zrak její, který stále upíral
se dole na ten nízký, pustý rov,
ve chvílích chorobného vzrušení

teď z pláně viděl město k nebi růst:
tak skvělé, nádherné a bohaté,
jak jedině ve snách je zříti lze,
kraj onen dávný, Římem ubitý,
se zjevoval jí v kráse zázračné!
A stíny zemřelých jak andělé
tam kráčely, a nejkrásnější z nich
pod baštou seděl toho žaláře,
jenž jímal ji, na trůnu ze zlata
tam Sandro seděl, všech těch mrtvých král:
měl loutnu na klíně a sladký zpěv
zněl vzhůru k ní na baštu zvětralou
a písní k sobě toužně vábil ji:
„Ó, sedni po mém boku, Pio má,
hleď, jak je krásná, lunná, bílá noc,
a sladce dřímá se to pod rovem.
když vedrem prahne strasti plná zem...
Ty zraješ, Pio, osamělý plod
na smutném stromě toho života,
jenž pro nás oba pln byl strádání...
Ó, zraj, a brzy padni v míru klín...“

Tak zněla píseň jeho noc co noc,
a sladká touha, plna naděje,

teď pomáhala moru uvolnit
tu její duši, těžce zkoušenou. —

Však tělu teď též přišla úleva,
již sýlal svěží vítr Apenin
z těch kaštanových lesů, zelená
Maremma byla zas jak na jaře,
když deště přišly, ale stromů šat
byl pestrý, hnědý, zlatý, červený;
kouř z milířů a dálný v pláni zpěv
byl znamením, že lidé k práci své
se vraceli, že sili, orali
a uhlí pálili ti dělníci,
již ročně přicházeli s modrých hor
sem statky vzdělat pánům vzdáleným.
Vzduch čistý byl a v skrýše podzemní,
do hlubin blat se choulil zmije mor,
by podzim přespal, zimu, jarní dni
a s novou silou v létě povstal zas.

Dni krátily se, mhy zas padaly
na truchlou zem, a jednou ráno zas
svět bílý byl a dřímal hluboce,
a Pia ještě žila, dýchala,
však s lože svého nevstávala už

a denně slabší stával se jí hlas,
zrak denně větší, denně hvězdnější,
a vzdechy jen, jež zněly dojemně
jak raněného ptáka hlesnutí,
bol mimoděk na jevo dávala . . .

A jednou přijel Nello, vešel k ní
do komnaty, u lože sedl si
a bez lítosti takto promluvil:
„Vám dlouhý, paní, věru, třeba čas,
by v hrob jste vstoupila. Co váháte?
Vy nevíte, že chci se ženit zas?
Mně život kyne ještě veselý,
až zbaven vás, se vrhnu v jeho proud.“

A Pia usmála se tiše jen
a řekla pokorně: „Ne vina má,
že ještě žiju. Pane, odpusťte.“
A vzdychnouc, za chvilku se tázala:
„Vy byl jste ve Siéně, v městě mém,
tam slunno vždy . . . Ach, matku moji též
jste viděl, pravda? . . .“

Nello surově
jí odvětil: „Já viděl v rakvi ji,
tři neděle co náhle zemřela.“

Vzdech neozval se s lože, slzy dvě
však tekly velké, jasné, třpytivé,
po bledé tváři ženy zmučené,
a nikdo více slova neslyšel
z těch chvějících se rtů . . .

Zas minul čas,
a každým dnem se dvéře rozlítly
a Nello objevil se na prahu
a zaklel tvrdě, zrak když uviděl,
že ještě září, slabý její dech
že ještě ňadra pozvedává jí . . .

A venku luzné jaro přišlo zas,
zas ptáci sedali teď na římsu
a švitořili, neplašil je víc
zrak bledé zajaté, ten bolestný,
tam v šeru síně hořel pod víčky,
jež na polo vždy byla zavřena,
a ruce její mrtvě visely
už s lože na zem, musel přistoupit
teď Nello těsně, by se přesvědčil,
že srdce její bije dosavad . . .

Však jednou ráno, zora růžová
když na východě plála v glorii,

se zvedla Pia, silna pojednou
jak zázrakem a vyšla z komnaty
a vrávorala v pustou zahradu,
kde stromy šuměly, na obrubě
kde staré studny ptáci zpívali,
a jako v snách šla travou kvetoucí
až k staré baště, šedé, zvětralé,
tam poklekla a nahnula se v dol,
kde nízký rov se ztrácel v bujících
a sněhobílých květech narcisů,
a všechny zlatým zrakem hleděly
ty květy na ni, vůně stoupala
k ní vzhůru z nich jak oblak kadidla,
a cos jak píseň šlo jí pamětí,
cos jako krásný, sladký, matný sen
a ohlas jakýs tajůplných slov
zněl v sluchu jí a vábil, vábil ji . . .
Kam? Nevěděla . . . Ó, kdo mluvil tak?
„Ty zraješ, Pio, osamělý plod
na smutném stromě toho života . . .
Ó, uzraj brzy, padni v míru klín . . .“

A viděla jej, Sandra, dole byl
pod sněhem narcisů, tam čekal ji,
a cítila, že byla uzrála!

Zrak nesla k nebi, Bohu děkujíc
a umírajíc s bašty dopadla
na jeho rov, sníh bílých narcisů
ji měkce přijal . . . Vlasů temný proud
se mezi květy, hebký, rozvlnil,
tvář její v trávě byla pohřbena,
a sledním dechem vtiskly její rty
tam polibek, kde Sandra kryla zem . . .

ZÁLETNICE.

SLOVUTNÉ PANÍ

KAROLINĚ SVĚTLÉ.

Už do hrobu se chýlí příroda,
list za listem do trávy roní štěp,
sad pustý jest, a bloudit může zrak
teď volně v širý kraj, neb necloní
ho více stromů husté koruny,
a vrch a niva, plochy siných vod
se zmatkem černých větví zjevují
v tom čistém, tklivém světle jeseně,
jak zamyšlená, snivá pěvce tvář,
jež strunami se dívá harfy své.
A jako zrak, z kterého dumy šer
se line, duši jímá, unáší
do neurčita čarných končin snů,
tak vábí slunný úsměv přírody
mou dumu v dálavu dnes, unáší
ji v modro krajů, v kterých zrodily
se báj a slunce Slyším šumění
vod ohromných i stromů mystických,
hymn slyším velké hlasy posvátných,

a sluch můj, jako zpěvem slavíků
se plní ohlasem, tu brahmanských,
tu buddhistických zvěstí. Jednu z těch
jsem kdysi vyvolil a vložil ji
v své srdce, které v tiché mohyle,
jež odříkáním sluje, spočívá.
Tam leželo to símě z Indie,
mou dumou živené po drahný čas,
až posléz nyní klíčí, vyrůstá,
až v tento rozvilo se prostý květ . . .

*

Ve městě velkém, krásném, bohatém,
kde zahrady jak ráje kvétaly,
kde paláce jak hory z oblaků
se bílé kupily u jasných vod,
kde v bazarech poklady nesmírné
se ze všech končin světa svážely,
kde po ulicích koňů, slonů ryk
se rozléhal, kde pestře hemžili
se lidé barev všech, všech národů,
jež rodí Asie a Afrika,
kde divukrásné ženy luznou tvář
tak tenkým jen, jak dech jest, závojem
před plamennými zraky skrývaly,

v tom hlučném skvělém městě nádherném
žil v tichosti a v stínu skromnosti
muž mladý, Upagupta, kupcův syn.
Že krásný byl jak granátový květ,
v němž rosa hoří, o tom nevěděl,
ač zraky kolemjdoucích mnohdy žen
mu nyvě o tom zřejmě mluvily,
když seděl v bazaru a prodával
jim malé vásy plné voňavek
a kadidla a vzácné koření
Co utržil, to chudým rozdával,
a podržel pro sebe tolik jen,
co stačilo, by ukonejšil hlad,
a mnohdy ani tolik nezbylo.
Byl spravedlivý, čistý, lítosť měl
i pro tvor poslední, a stále měl
před zrakem duše Buddhy ideál
a o zákonech jeho rozjímal
Byl šťasten, neboť věděl, spasení
že dosáhne, kdo čtyři pravdy zná,
ty čtyři pravdy: bol že souzen nám,
že původ jeho vášeň, chtíc a hřích,
že bolesť konce dozná nirvanou,
že cestu k ní nám Buddha naznačil
A proto ten, kdo pláče, šťasten jest.

na první stupeň přišel poznání,
a blažen ten, kdo touží poznati
zář čisté pravdy, blaženější ten,
jenž snahu má, by jiným pomáhal,
a blahoslaven ten, v němž onen jas,
jenž z odříkání, z lásky vyplývá.
Těch zákonů dbal Upagupta vždy,
a život jeho sen jak čistoty
se šinul svahem první mladosti,
a vplynul v léta jaré mužnosti
bez boje pokušení, beze skvrn.

Tu stalo se, že jednou v bazaru,
když v rozjímáni seděl pohroužen,
se před ním zastavila ženština,
by vonné nakoupila koření
a vásu s jasmínovým olejem,
a kladouc zlatý peníz v jeho dlaň,
tak pravila mu s vlídným úsměvem
„Nech sobě celý peníz, neměň ho!
Má paní bohatá jest, štědrá též
Již drahnou dobu vždy jen u tebe
do její lázně vůně kupuji,
a ona zboží tvoje chválí si.
Ten zlatý peníz buď ti odměnou.

V tom okamžiku, co tak mluvila,
šla žena kolem, bledá, chorobná
a vlekla choré dítě za sebou
a zašeptala chvějícím se rtem:
„Ach, pomozte mi, hladem hynoucí!“
Dlaň vznášela však marně prosebnou,
neb nevšímavě hnal se lidí dav
za vlastním ziskem, jiných nedbaje.

Tu Upagupta tiše položil
jí zlatý peníz v ruku, neslyše
jak děkovala mu, a ženština,
jež byla vonné věci koupila,
mu pravila: „Tvou štědrost chválím sic,
však kdybys věděl, jak jsou překrásné
ty ruce dlouhé, útlé, třpytící
se drahokamy vzácných prstenů,
ty ruce, z kterých peníz v tvoje pad',
ó, věz, že byl bys skoupě držel jej
co lásky blahočarný amulet.
Jest Alambuša jméno paní mé.“

Tak pravila, však jinoch neslyšel,
duch jeho rozjímal a vznášel se
již v záři hlubokých a svatých pravd.

Té zmlklosti se žena divila,
pak hlavou potřásla a odešla
a zahnula v nádhernou ulici,
kde v zahradě kvetoucích granátů
stín chladný padal na dům z mramoru.
Tam vešla, stále ještě v myšlénkách,
a v komnatě se teprv usmála,
kde paní její v lůžku ze sloní
se líně podpírala. Bílý háv
ji halil v měkké řasy, spanilá
jak lotos byla nyvá její tvář,
a oči jako jitřní hvězdy kmit.
Nad hlavou její hbitě mávaly
dvě snědé otrokyně vějíři
z per pštrosích souměrně, a modrá zář
šla z temných vlasů, které pozvédal
nad krásným čelem vánek umělý.

To byla Alambuša, slavená
co nejkrásnější ze všech záletnic
po celém městě, v celém království.
O její úsměv vedli knížata
boj mezi sebou, slovo z jejích úst
co perlu vážili si, dotknutí
pak prstů jejích vzbuzovalo pych,

a s nadšením sypali bohatství
jí k nohám, aby pohled její pad'
jak růže na ně z temných, dlouhých řas
těch hedvábných, kterými clonila
své oči, v pýše polo zavřené.

Když nyní vešla žena služebná
do komnaty a mlčky sedla si
u nohou paní, tu jí pravila:

„Má věrná Gopo. v dumách zdáš se mi,
rci, o čem přemítáš a odkud jdeš?"

Tu postavila Gopa na dlažbu,
na mramorovou, vásu s olejem
a vzhlédla k paní, takto odvětíc:
„Ó, dcero mého pána, v bazaru
jsem byla vonné věci kupovat
do lázně tvé, pro rajské tělo tvé,
a viděla jsem k svému podivu,
že kupec, u něhož jsem koupila,
při zmínce o tvém jménu chladný klid
svůj zachoval, že jména tvého zvuk
tak málo čaru měl pro jeho sluch,
jak pro oko měl zlata vábný lesk,

jež jménem tvým jsem jemu poskytla
co odměnu za zboží výtečné."

Tak pravila, a Alambušin smích
zněl jako stříbro, když to slyšela,
a mezi smíchem tak ji těšila:
„Nech, milá Gopo, starce v závisti
a přesycení lháti lhostejnosť
a rozjímat o kráse marnosti!
Jich minul čas, a to je omlouvá."

Však Gopa hlavou vážně potřásla
a pravila: „Jest Upagupta mlád
a krásný jako měsíc v slávě své,
má způsoby a chůzi jako král,
ač skromný jest jak v trávě květina."

Tu Alambuša, stále smějíc se,
ač méně hlučně, Gopu škádlila:
„Ó, zdá se mi, má Gopo ubohá,
že kupce toho jistě miluješ,
ač mládí tvoje již již minulo,
ač vážná jsi a přísná na sebe.

Leč Gopa žertům těm se nesmála
a odvětila: „Nikdy smělosti
bych neměla svých zraků pozvednout,
i kdybych krásou kvetla, mladostí,
až k jeho tváři s toužnou žádostí;
čar čistoty tak hvězdné svítí mu
z dna zamyšlených očí, že má šíj
se v úctě před ním kloní mimoděk
Ó, věř, nad slunce krašší jesti muž,
jenž svatě žije v cudu velebě."

Svých slov se Gopa lekla, vzpomněla,
že paní její kněžkou lásky jest,
že v opojení žije rozkoše,
že vírem pluje žhavých žádostí,
že idólem jest vášní divokých,
to vše ji nyní pozdě napadlo,
a třásla se před hněvem zníceným
svou nerozvážnou řečí. Tiše však
se Alambuša pouze usmála
a sklonila svou hlavu na chvilku
jen málo k ňadrům, pak ji vztýčila
a mlčky Gopě rukou kynula,
by dvéře otevřela komnaty.
V síň vnikal takto zahrad vonný stín,

a libý chlad fontanů třpytivých,
a pokořit se přišli knížata,
a hudbou, hlukem, zpěvem plnil se
dům mramorný jak každý jiný den,
jak každou jinou noc, až na nebi
se unavené zraky stříbrné
hvězd zavíraly, topících se v mhu.
Tu, bledá jak ten úsvit chorobný
se Alambuša zvedla s koberce,
kam byla klesla, hledající sen,
a zavolajíc Gopu pravila:
„Já chci jej vidět! Mlč a netaž se!
Ty dobře víš, o kom po celý den
jsem snila v horečce a v toužení!“

A Gopa mlčela, neb věděla —

Ruch v bazaru byl ráno jako vždy,
když věrná Gopa se tam zjevila
a přímo k místu šla, kde voňavky
své Upagupta prodával jak vždy.
Plach pohled její byl, když pravila
mu tiše ukazujíc rukou směr:
„Hleď, pane, tam a rci, zda viděls kdy
květ spanilejší?“

Pozved' mimoděk
zrak Upagupta, hleděl v stranu tu,
kam kynula, a viděl palankyn
ze sloní, ze stříbra a želviny,
jenž spočíval na silných ramenech
čtyř černých otroků, a v závojích
nad sněhy třpytnějších v něm ležela
jak perla v rozevřené lastuře
z žen nejkrásnější, svůdná, čarovná,
a její zraky, velké, planoucí,
jak hvězdy zázračné, vedoucí v ráj,
se na něj plné touhy dívaly
a zároveň mu Gopin šeptal hlas:
„Toť Alambuša, zve tě k sobě v dům."

A otroci šli kolem něho teď,
a z palankýnu ruka překrásná
jak v umdlení přes římsu visela
desk postranních, a jako náhlý blesk
šleh' z prstenů třpyt drahých kamenů,
když z nenadání sebou pohnula,
a z její dlaně vypad' bílý květ.
Vzdech vyšel z palankynu zároveň,
a Alambuša klesla v podušky
tak tiše jak ten květ, jenž ležel teď

u nohou Upagupty . . . Palankyn
se v davu ztratil, v lidí hemžení,
a věrná Gopa opět šeptala:
„Toť Alambuša, zve tě k sobě v dům.“

Něm sklonil jinoch se a pozved' květ,
by noha kolemjdoucích náhodou
ho neskrušila, bílý, v temný prach,
a položil jej prostě v chladící
a jasnou vodu, kterou nádoba,
již hrnčíř, soused jeho v bazaru,
sem přines', byla po kraj plněna.

To vidouc řekla Gopa: „Tvůj jest květ,
a znamením jest lásky paní mé.“

On ale mlčel, jak by neslyšel,
a proto za ruku jej pojala,
a zatřásla jí prudce, volajíc:
„Můj pane, odpověz, když pravím ti,
že Alambuša zve tě k sobě v dům.
Co říci mám jí? Jaký je tvůj vzkaz?“

Tu hleděl jinoch na ni zrakoma
tak skromnýma, plnýma dobroty

jak dítěte, a pravil tiše jí:
„To řekni paní své, že vzkazuji:
Má sestro, doba ještě nepřišla,
bych navštívil tě.“

„To? A více nic?“
se udiveně Gopa tázala,
a zase: „To je pane, tedy vše?“
Když ale stále mlčel, odešla.

A Alambuša letěla jí vstříc
a zvolala: „Jen rychle mluv, ó, mluv,
co vzkazuje? Ó, rci to doslovně!“

Však pomalu jen Gopa pravila:
„Co řekl, věru, příliš krátké jest,
zní doslovně tak jeho odpověď:
Má sestro, doba ještě nepřišla,
bych navštívil tě.“

„To? A více nic?“
teď zase Alambuša zvolala
jak dříve Gopa, vypukla pak v pláč
a všecka uzardělá pravila:
„Trest krutý stíhá, vidím, vinu mou!

Ó, rozumím! On tím mi říci chtěl,
že ví, že láska moje prodajná,
ač za velkou jen cenu, on že chud,
že nepřijde až v daleký ten čas,
až zbohatne — ó, Gopo, Gopo má,
já studem zhynu! Rychle k němu spěj
a řekni mu, že omyl vládne zde!
Já přijímala bohatství co hold,
ach, z rukou všech . . . však vždy jen úsměv můj
na toho zazářil, jenž dovedl
mě opojiti sladkou lásky lží
na okamžik... Však ne, to neřekni!...
To všecko podlé jest a ohavné . . .
Ó, řekni mu jen, že jej miluju,
že nyní teprv vím, co láska jest,
ať přijde hned, ať neodkládá dál,
jest láska moje jeho, nekoupí
jí nikdo, nikdo víc za celý svět!“ —

A Gopa šla, hledala celý den
a našla Upaguptu posléze
u řeky někde, v nízké chaloupce,
a vyřídila všechno do slova,
co Alambuša byla mluvila.

On klidným byl a trpělivě vše
do konce vyslyšel, a pravil pak
svým tichým hlasem, snivě hudebním:
„Mé sestře řekni, není ještě čas
bych navštívil ji.“

„Nuž, a to je vše?“
se Gopa tázala a sklamána
šla smutně nazpět v mramorový dům,
kde Alambuša v slzách čekala.
Den celý byla sama trávila,
a marně knížata se hlásili
a přinášeli dary, prosili
o jediný jen pohled milosti.
Když Gopa vešla, vyřídila vzkaz,
tu padla Alambuša na dlažbu
jak mrtvola a dlouho ležela
bez hnutí, zoufalá a zdrcená.
Pak posléz pomalu se vzpřímila
a šeptala: „Má věrná Gopo, jdi,
ó, ještě jednou k němu vydej se
a řekni mu, ne lásku žádám již
jen milosrdí . . . Řekni, Gopo, mu,
že umírám, že chci, by vešel jen
ne v dům můj, ne, ach pouze v zahradu,

že jedinou mám pro něj otázku,
a on ať na ni krátce odpoví.
To žádám jen a více nechci nic.
Ó, řekni mu, že o mou spásu jde!
Chce almužnu mi krutě odpírat,
on, který Buddhy zákon vyznává?“

A Gopa šla a vyřídila vše
a plakala nad paní nešťastnou.
Tu pravil Upagupta zamyšlen:
„Nuž, veď mě k ní, ač doba nepřišla,
kdy navštívit ji mám.“

A mezi tím
se Alambuša v nevědomé lsti
v rouch nevídanou pýchu halila,
lesk perel svítil kolem šíje jí
jak lunné paprsky, a smaragdy
na ňadrech hořely a na vlasech
a v náramcích a kolem kotníků.
Šla do zahrady, sedla u vody,
kde lekníny azurné plovaly
po vlnách, v které hvězdy svítily,
a podepřela luznou hlavu svou
o kvetoucí čampaky vonný keř

a šeptala: „Jak mluviti mám s ním?
Před jeho obrazem bych klečela
jak před modlami bohů nejvyšších . . .
O lásce věru není více řeč . . .“
A na to šeptal skrytý v srdci hlas:
„Ó, nezoufej, tvá krása zvítězí!
Lžeš odříkání, doufáš jako dřív,
chceš lásku jeho nebo náhlou smrt!“

V tom ozvaly se kroky . . . byl to on!
a Alambuša sotva dýchala . . .
Dul vánek, mdlý jak láskou, zahradou,
a hvězdy tiše v šero svítily,
a s čampaky pad' ob čas vonný květ
jak polibek na nyvé noci tvář,
a voda šplounala . . . a tam stál on . . .
Tu myslit nemohla než na lásku,
však neměla hned síly povstati
a k němu jíti . . . Útlé vložila
dva prsty na rty, sladce, kouzelně
se jala napodobit ptáka hvizd,
zněl snivě, klokotavě, toužebně
jak kokily, když sýlá v jarní noc
svůj lásky bol, své lásky jásání . . .
A tak jej k sobě vábit chtěla též . . .

On naslouchal a mimoděk se dal
tím směrem, odkud klokot nesl se.
Tu náhle zableskly se smaragdy
ve hvězdném kmitu, zabělil se zjev
pod keřem čampaky u ztmělých vod
a blížil se mu. Vůně sandálu
šla z třpytných rouch, svítily démantně
jak lotus krásné oči, blíž a blíž
se nesl zjev a za ruku ho jal,
a jasmínových ňader krásný div
vzdech pozvedl a se rtů splynul šept:
„Jsemť já ta kokila, jež láskou lká . . .
Ó, ukrutný, což jest tak nesnadné
mě milovat? . . .“

A slza veliká
a třpytivá jak lunný perel svit
na její šíji, padla v ňadra jí.

Stál jinoch něm, pomalu uvolnil
svou ruku z její, něžně, šetrně,
s tím samým úsměvem, s nímž ráno květ
ten bílý zachránil před skrušením,
a klidně, hlasem sladkým pravil jí:
„Ty vzkázalas mi, že máš otázku,

na kterou chceš, abych ti odvětil
To jiná je než ta, již pronesla?"

V ní mřelo srdce, jedna otázka
jí v ňadrech hořela, ach, bolestně,
ta zněla „Miluješ mě?" . . . Odpověď
však jeho na ni znala, znala již,
a proto vzdychla jen a hledala
v své paměti, co byla myslila,
když v úzkostech svých pro něj poslala.
Vzdech za vzdechem jí hrdlo súžoval,
a dlouho mlčela, pak hluboce
se zadívala v čistý jeho zrak
a hlasem chvějícím se bolestí
mu pravila: „Ó, běda, běda mně!
Můj celý život dlouhý jesti hřích,
já žiju v propastech a temnotách . . .
Já nevěděla o tom . . . teď však vím!
Je pozdě již? Ó, rci, jsem ztracena?
Tvor skleslý nemůže víc povstati?
Je marný bolný výkřik duše mé,
po spáse volající v úzkostech?"

Dech její těžký byl a se strachem
mu zřela v zraky. Odpověděl jí:

„Kdo hřích svůj pozná, nad ním zděsí se,
a z hloubi srdce volá po spáse,
ten dosáhne jí, vkročil na cestu,
jež k míru vede, který nemine.“

A něha krásná jako svítání
se jevila mu v očích blouznivých
a mluvila o výších života,
k nimž nepřistoupí nikdy smyslů blud.

Tu Alambuša znova vzplanula
tím snivým čarem jeho osoby
a pojala jej opět za ruku
a zašeptala: „Slabá žena jsem,
jen milováním silná, láska jen
mě osvětila, ukázala hřích
mi hnusný můj, jest láska berlou mou!
Ó, neber mi jí, klesnu opět zpět
do hříchů svých . . . Ó, miluj, miluj mne!“

A za sebou jej táhla, domu blíž,
jenž mnohým světlem slavně planul teď,
a zvala jej a řekla: „Se mnou pojď!“

On ale mlčky, tiše uvolnil
svou ruku z její, něžně, šetrně,
a vážně pak jí pravil: „Sestro má.
čas ještě není, kdy tě navštívím.“

Tak pravil jí a odvrátil se pak
a vyšel z vonné, šeré zahrady,
a ona stála dlouho beze slov
a pouze „stůj, stůj!“ myslit dovedla,
však její rty se chvěly příliš, než
by vskutku slovo mohly vyřknouti,
a poloslova dusil němý pláč.

Však náhle přišla slepá zuřivosť
a lomcovala jí jak stromem bouř,
své perly trhala si se šíje
a šlapala je v prach a rvala si
rouch nádheru od ňader vlnících,
a k zemi vrhla se a kvílela
a ranila si čelo o mramor.
A na to vypukla zas v divý smích,
po hudbě volala a tančila,
a sedla za stůl, zlatým nádobím
a květy pokrytý a zvolala:
„Hod slavme! Přineste mi květů víc,

med, lahůdky a vzácné ovoce,
a dokořán hned dvéře otevřte,
a vpusťte každého, kdo vejít chce!“

A vešel nejdřív kníže Kasjapa,
jenž dlouho marně ji byl miloval,
a pro něhož nenávisť měla jen,
dnes ale volala mu v ústrety:
„Nuž, konečně, Kasjapo, budu tvou!
Však dřív mi dokaž, že mě miluješ.
Jsemť pohaněna, tedy pomsti mě!
Mě žebrák pohanil, ó, vyžeň jej
hned ráno zítra z města s potupou,
syn kupcův, Upagupta zove se
ten odvážný! Najdeš jej v bazaru.“

A ráno stalo se, jak žádala,
byl Upagupta vyhnán za město,
o vše, co měl, jej pochop oloupil
a psy ho štvali v pustou samotu,
kde opuštěný hřbitov, zapadlý
pod skalou ležel, sluncem vyprahlý.
Na skále rostl chudý, planý fík,
a pod ním Upagupta bydlil teď,
tak klidný, jako v chatě bydlil dřív.

neb celé bohatství svých svatých snah
měl stále v duši — ty mu odejmout
ten pochop nemoh', jenž jej oloupil.

Však ten, který jej z města vypudil,
šel k Alambuše ještě toho dne
a žádal odměnu za zlý svůj čin,
a ona vrhla se mu v náručí
a unes' ji do svého paláce,
kde v hluku žila celou řadu dní
a v opojení, v lesku, v nádheře,
vo víru nejskvělejších slavností,
až přesycena klesla únavou.
Tu na lůžku, když tiše ležela,
hlas začal náhle v nitru šeptat jí
a tázal se: „Nuž, zapomnělas jej
a zapudilas jeho vidinu?“
A viděla ten cudný jeho zrak,
ten úsměv plný něhy dětinné,
a viděla, jak v svatém zjevení,
tu cestu z hříchu, z hnusu, z potupy
a z pekel hanby vzhůru vedoucí
do výšin věčných, blahodatných pravd,
tu cestu, kterou pouhým pohledem
svých očí blouznivých byl hlásal jí

a prostým slovem, plným soustrasti.
Tu zachvěla se hrůzou před sebou
a v pláči ruce lomíc sténala:
„Ach, Upagupto, smiluj, ustrň se!
Ó, zasviť na mne slunným zrakem svým!
Vím, nejsem hodna se ti přiblížit,
však u tvých nohou nech mě pokleknout,
bych prosila tě, bys mi prominul!“

Tak bědovala, sňala se šíje
a s ramen perly, zlatých kruhů tíž,
to všechno dary byly knížete,
to všechno peníz, za nějž prodala
tu lásku, která nepatřila jí,
neb jeho byla, toho jinocha,
jenž o ni nedbal! Ó, jak pálily
ty skvosty ji, jak vrhla daleko
je v temný kout!... Pak vstala, prchnouti
kams daleko, do pouště chtěla, pryč,
by poskvrnu svou smyla slzami!

Sad šerý byl, když vyšla, kokila
kdes láskou sladce lkala na blízku,
a plna květů plála čampaka
u jasných vod, kde svatých konstellac

se zrcadlily bílé obrazy
na hladině, na které leknínu
se azurné houpaly kalichy.

Tu vzpomněla na vlastní zahradu,
na onen večer, kdy jej vábila,
svist snivý ptáka napodobujíc,
a teď, jak tenkrát, sotva dýchala,
neb slyš! Krok ozval se a tiše stál,
jak tenkrát, v šeru jinoch ztepilý,
a srdce její zastavilo se
a oči její zavíraly se,
a rozevřela náruč jemu vstříc . . .
On nestál tiše, blíže, blíže šel,
dech jeho horký vál jí na čelo,
ret jeho žhavý její hledal ret
a chvějící se ruce táhly ji
na vzdmutá prsa . . . Otevřela zrak —
vždyť sotva věřit mohla tomu snu,
že na srdce mu padá, hltati
tvář jeho chtěla svými pohledy,
pít jeho duši dlouhým polibkem —
však vykřikla a vyrvat chtěla se
z těch svírajících rukou, neboť, ach,
to nebyl on, to chlípně Kasjapa

ji líbal divoký a příšerný
jak sama neřesť: Jeho náručí
ji věznilo jak oka plachou laň,
a smyslná a vilná jeho tvář
škleb posměchu byla na ideál,
jenž duši její plnil září svou.

Jak do rmutu a kalu trhal ji
s té výše, která spásou kynula! . . .
Bouř vášně divoké ji schvátila,
své ponížení pomstit žíznila
a v bláto zašlapanou duši svou,
a záštím slepá jako tygřice
mu dýku jeho z pochvy vyrvala
a bleskem mu ji v prsa vrazila
po samý jilec . . . Padl Kasjapa
bez jediného slova, výkřiku,
pad' u čampaky, která zachvěla
se z hluboka, když o ni zavadil,
a liják hvězdných květů pršel s ní
na blednoucí už tvář, a kokila
dál zpívala svůj sladký lásky žal,
a bílé konstellace planuly
jak dřív na nebi v tiché velebě.
však čisté jejich svaté obrazy

ne pouze ve vodách se shlížely,
i v temné krvi, která do trávy
se tiše lila z rány hluboké . . .

Jak ve snách Alambuša kráčela,
když k soudu vedli ji, a mlčela,
když tázali se, stále mlčela,
i když ji mučili, když rozsudek
jí hlásili, jímž smrti propadla.
Stud nejevila žádný, když jí kat
rval roucho s těla, luzy pustý křik
jí neprobudil z temné tuposti;
ryk hrůzy tenkrát teprv šel jí z úst,
když ruce její útlé ufali,
i obě nohy, katův když jí meč
tvář zhanobil, jak lotos spanilou,
když navždy zkazil div ten přírody,
a ranou ohyzdnou ji proměnil
v škleb hlavy umrlčí z níž vanul děs! . .

Pak nechali ji, krví zbrocenou,
na pustém vyprahlém tom hřbitově,
kam byli zavlekli ji k popravě . . .
Pal slunce k novým mukám omdlelou
když probudil, když celou bídu svou

teď znova chápala, když bez vlády
jak odhozená, zavržená věc
zde ležela, bez duše jediné,
tak sama, sama ve svém neštěstí,
že přála si, by ještě stál tu kat,
by luza ještě urážela ji,
tu člověčství poznala celou tíž
a viděla, že spása jediná
jest nebytí, a oči zkalené
se k nebi obracely, ke skále
nad hřbitovem tak příkře stojící,
a prosily tu skálu, nebesa
by na ni padaly, ji pohřbily . . .

V tom pláč se ozval, Gopa byla to,
za paní přišla, věrně oddaná,
by při ní stála, smrti úzkosti
až chmurné duši její zachvátí . . .

A Alambuša v hloubi dojata
jí děkovati chtěla, do výše
zrak pozvedajíc v němé modlitbě —
však slovo náhle v hrdle vázlo jí,
a loktem, který rukou nekončil,
a z něhož krev se její prýštila,

na skálu ukázala vyprahlou,
kde planý rostl fík, a chrapot dral
se z jejích úst, a Gopa hledíc tam
jí šeptala: „Toť Upagupta jest!
Se skály stoupá dolů, přichází!“

A nešťastnice Gopu prosila:
„Při duši tvé tě, Gopo, zaklínám,
mou zastři tvář... Ach, nemám rukou víc,
bych skryla ji, a země tvrdá jest
jak lidské srdce, nechce pohltit
mě neblahou... Mé údy uťaté
skryj také rychle... Přišel posmívat
se bídě mé?“

A Gopa poslušně
svým pláštěm přikryla, co hrůzou teď
se zdálo krvavou, co luzné tak
se někdy zdálo v dobách sladkých, ach
ty krásné nohy, útlé ruce ty,
a zahalila zohyzděnou tvář
svým hrubým závojem, a nechala
jen mroucí oči volně bez krytu,
pak sedla na zem, štkajíc v tichosti.

A zatím Upagupta blížil se,
byl rychle z listí spletl stínidlo
a přinášel je, aby neblahou
před palem slunce chránil mučivým,
však ona ani necítila stín
ten libý, který listí dávalo,
a viděla jen jej, jen jeho tvář
a oči jeho čisté jako květ,
a pokorně se takto ozvala
z dna bídy své: „Konečně přicházíš,
však pozdě, ach! . . . Kde pýcha krásy mé,
kde těla čar? . . . Ó, odvrať se a jdi,
i nejkrutější pomsta přesytí
se pohledem na žal a bídu mou!“

On ale snivě jen se pousmál
a sklonil se k ní níže, šeptaje
jak něžná matka děcku chorému:
„Dnes, sestro moje, přišel posléz čas,
bych navštívil tě! Krutě řádil meč,
pych krásy tvé je skácen jako strom,
ti uprchli, jež jeho ovoce
kdys vábilo . . . Ó, nech je, zapomeň!
Meč duše tvé se dotknout nemohl,
a krása její mukou netratí.

Již mezi tebou nestojí a mnou
lež smyslů, s cesty světla vábící,
a proto k tobě přišel bratr tvůj.“

A míru polibek na čelo vdech'
jí zneuctěné, bledé, krvavé,
a Alambuša něma třásla se
a našla ještě slzu, poslední
už zbylou v útrapě a v mučení,
a mroucí její oči vyprahlé
zas v démantné se hvězdy změnily
a zašeptala: Ó, můj bratře, dík!“

Stín ale vstoup' jí zase do zraku
a řekla: „Běda mně, už pozdě je,
vím, ztracena jsem.“

„Nejsi!“ pravil jí,
„vždyť žádné srdce není ztraceno,
jež aspoň jednou vážně zatouží
se vymaniti z hříchu poroby . . .“

„Já toužila a proto trpím smrt,“
mu pravila, a snivě zasvitly
jí temné oči, sladce, blouznivě,

bez všeho zmatku smyslů vzrušených,
a kloníc hlavu k prsoum dodala:
„Teď poznávám, že srdce čistota
jest nejkrásnějším darem člověka.
Cos jako světlo ve mně vychází.“

„Pak zemři v míru,“ řekl s úsměvem,
jenž neměl žádný smutek v sobě víc,
„ty opět zrodíš se, a touha tvá
tě povede na pravou cestu pak,
na onu cestu, která vede nás
do lůna toho bytí pravého,
v němž nehrozí už žádné zrození
a žádné vrácení v prach pozemský!
Ó, sestro moje, budiž s tebou mír!“

A po druhé jí vdechl polibek
na bledé čelo . . . Úsměv blažený
zas v očích zahrál jí, a zemřela.

Nad mrtvolou vypukla Gopa v pláč,
on ale klidně vyšel z hřbitova,
neb jeho duch už zase ztrácel se
do hlubin přemítání bezedných
o životě tom vyšším. vnitřnějším,

jejž nepostihne oko ani sluch,
o životě, jenž nikdy nekončí
a změny nezná ani pohromy,
o životě, jenž brány svatyně
své smyslům zavírá, jak smečce psů.

A proto nad mrtvolou neplakal. —

OBSAH.

KABINETNÍ KNIHOVNA.

SVAZEK LX.

JUL. ZEYER:

Z LETOPISŮ LÁSKY.

Řada IV.

V PRAZE

1893.

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATEL.

Kabinetní knihovna.

Sbírka nejlepších spisů veršem i prosou.

Doposud vyšly tyto svazky:

Svazek I. Slavie. Báseň Svatopluka Čecha. (128 stran.) Cena 40 kr., ve vkusné vazbě 80 kr.
Svazek II. Povídky Aloisa Jiráska. Část I. Krajanka. — Hojtmanská sláva. (176 str.) Cena 56 kr., ve skv. vazbě 96 kr.
Svazek III. Salomena. Tragedie v pěti dějstvích. Napsal Bohumil Adámek. (196 stran.) Cena 60 kr., ve vkusné vazbě zl. 1·—.
Svazek IV. Pod Vítkovým Kamenem. Kresba ze Šumavy od Adolfa Heyduka. (120 str.) Cena 40 kr., ve vkusné vazbě 80 kr.
Svazek V. Maloměstské humoresky od Františka Heritesa. Část I. Teta. — Venkovský vzduch. — Popelka. (160 stran.) Cena 50 kr., ve vkusné vazbě 90 kr.
Svazek VI. Vlny v proudu. Řada básní Elišky Krásnohorské. (160 stran.) Cena 50 kr, ve vkusné vazbě 90 kr.
Svazek VII. a VIII. Dagmar. Báseň Svatopluka Čecha. (288 str.) Cena 90 kr.. ve skvostné vazbě zl. 1·30. (Druhé vydání.)
Svazek IX. Feuilletony Jana Liera. (183 stran.) Cena 60 kr., ve skv. vazbě zl. 1·—.
Svazek X. Hudba v duši. Básně Jaroslava Vrchlického. (168 str.) Cena 50 kr.. ve skv. vazbě 90 kr.
Svazek XI. Milada. Tragedie Václava Vlčka. (Nové zpracování.) (144 str.) Cena 50 kr., ve skv. vazbě 90 kr.
Svazek XII. Fr. Coppée: Poesie. Přeložil Ladislav Tesař. (176 str.) Cena 50 kr., ve skv. vazbě 90 kr.
Svazek XIII. Legenda z Erinu. Drama ve 4 jednáních. Napsal Julius Zeyer. (84 str.) Cena 30 kr., ve skv. vazbě 70 kr.
Svazek XIV. Václav z Michalovic. Báseň Svatopluka Čecha. Třetí vydání. (146 str.) Cena 50 kr., ve skv. vazbě 90 kr.
Svazek XV. Miniatury od Jakuba Arbesa. (182 str.) Cena 60 kr., ve skv. vazbě 1 zl.
Svazek XVI. Ztišené vlny. Verše Jana Červenky. (98 stran.) Cena 30 kr., ve skv. vazbě 70 kr.
Svazek XVII. Vyšehrad. Kruh epických básní od Julia Zeyera. (272 stran.) Cena 80 kr., ve skv. vazbě zl. 1·20.
Svazek XVIII. Maloměstské humoresky od Fr. Heritesa. I. (130 str.) Cena 44 kr., ve skv. vazbě 84 kr
Svazek XIX. Confiteor . . . Básně J. S. Machara. (190 str) Cena 64 kr., ve skv. vazbě zl. 1·04.
Svazek XX. Maryla. Starodávná selanka od Al. Jiráska. (234 str.) Cena 80 kr., ve skv. vazbě zl. 1·20.
Svazek XXI. Libušin hněv. Bohatýrská komedie o třech jednáních od Julia Zeyera. (93 str) Cena 30 kr., ve skv. vazbě 70 kr.
Svazek XXII. Básnické profily francouzské. Studie větší i menší. Napsal Jaroslav Vrchlický. (214 str.) Cena 60 kr., ve skvostné vazbě 1 zl.

